

FINANSMINISTERIET

Ekonomisk översikt

Hösten 2018

Finansministeriets publikationer – 24b/2018

Ekonomiska utsikter

Finansministeriets publikationer 24b/2018

Ekonomisk översikt

Hösten 2018

Finansministeriet

ISBN PDF: 978-952-251-961-0

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2018

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	14.9.2018	
Författare	Ekonomiska avdelningen		
Publikationens titel	Ekonomisk översikt, hösten 2018		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 24b/2018		
Tema	Ekonomiska utsikter		
ISBN PDF	978-952-251-961-0	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-961-0		
Sidantal	90	Språk	Svenska
Nyckelord	Offentlig ekonomi, ekonomisk utveckling, budgetförslag		
Referat <p>Innevarande år är på väg att bli det bästa året under den nuvarande konjunkturfasen. Den ekonomiska tillväxten i Finland avtar emellertid klart till en årlig tillväxt på cirka 1,5 % de kommande åren. På medellång sikt, 2021–2022, väntas den ekonomiska tillväxten återgå till en tillväxttakt som motsvarar den potentiella produktionstillväxten, det vill säga cirka en procent.</p> <p>Den goda ekonomiska utvecklingen och sysselsättningsutvecklingen samt anpassningsåtgärderna enligt regeringsprogrammet bidrar till att balansera de offentliga finanserna de närmaste åren. Saldot i de offentliga finanserna vänder och uppvisar ett överskott vid decennieskiftet och skulden i förhållande till bruttonationalprodukten minskar.</p> <p>År 2018 förutspås Finlands BNP växa med 3,0 %. Företagens förväntningar är positiva, byggandet av storprojekt i bygginvesteringarna fortsätter och servicebranschernas försäljningsutsikter har förbättrats. I juni passerade sysselsättningstrenden läget under konjunkturtoppen 2008 och sysselsättningsgraden är nu 71,8 %. Den fortsatta starka ekonomiska tillväxten medför en höjning av antalet sysselsatta under 2018 med 2,6 % jämfört med fjolåret. Sysselsättningen fortsätter att öka snabbt under hela prognosperioden och sysselsättningsgraden stiger till 73 % under 2020.</p> <p>År 2019 avtar den ekonomiska tillväxten till 1,7 %. Den starkaste investeringsfasen är förbi. Minskningen i bygginvesteringar är den viktigaste enskilda faktorn som bromsar upp den ekonomiska tillväxten. Ökningen i privata investeringar fortsätter med stöd av omfattande investeringsprojekt. Både den höjda inkomstnivån och den förbättrade sysselsättningen stöder den privata konsumtionens tillväxt. Investeringarna i skogsindustrin syns redan i exporten. Skogsindustrins relativt låga andel av importinsatserna höjer nettoexportens tillväxteffekt. Förutom efterfrågan på produktionsfaktorer ökas importen också av den inhemska investerings- och konsumtionsefterfrågan.</p> <p>År 2020 ökar BNP med 1,6 %. Den privata konsumtionens tillväxt avtar ytterligare, trots att lönesumman fortsätter att öka när höjningen av inkomstnivån tilltar. Ökningen av realinkomsterna avtar emellertid när inflationen tilltar. År 2020 ökar exporten i takt med exportefterfrågan, men tillväxten är långsammare än tillväxten inom världshandeln. Höjningen av inkomstnivån tilltar 2019 till 2,6 % som en följd av de avtalsenliga löneförhöjningar som infaller under året. År 2020 påskyndar den goda ekonomiska tillväxten och återinförandet av semesterpenningen inom den offentliga sektorn höjningen av inkomstnivån ytterligare till 3,0 %.</p>			
Förläggare	Finansministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	14.9.2018	
Tekijät	Kansantalousosasto		
Julkaisun nimi	Ekonomisk översikt, hösten 2018 (Taloudellinen katsaus, syksy 2018)		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisu 24b/2018		
Teema	Talousnäkömät		
ISBN PDF	978-952-251-961-0	ISSN PDF	1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-961-0		
Sivumäärä	90	Kieli	Ruotsi
Asiasanat	Julkinen talous, taloudellinen kehitys, talousarvioesitys		
Tiivistelmä			
<p>Kuluvasta vuodesta on tulossa nykyisen suhdannevaiheen paras vuosi. Suomen talouden kasvu hidastuu kuitenkin selvästi noin 1½ prosentin vuosikasvuihin tulevana vuosina. Keskipitkällä aikavälillä vuosina 2021–2022 talouskasvun arvioidaan palaavan potentiaalisen tuotannon kasvuvauhtiin eli noin prosenttiin.</p> <p>Hyvä talous- ja työllisyyskehitys sekä hallitusohjelman mukaiset sopeustoimet tasapainottavat julkista taloutta lähivuosina. Julkisen talouden rahoitusasema kääntyy ylijäämäiseksi vuosikymmenen taitteessa ja velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee.</p> <p>Vuonna 2018 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 3,0 %. Yritysten odotukset ovat myönteiset, rakennusinvestointien suurkohteiden rakentaminen jatkuu yhä ja palvelualojen myyntiodotukset ovat kohentuneet. Työllisyysasteen trendi ylitti kesäkuussa vuoden 2008 suhdannehuipun lukemat ja on nyt 71,8 %. Vahvana jatkuva talouskasvu nostaa v. 2018 työllisten määrän 2,6 % edellisvuotta korkeammaksi. Työllisyyden kasvu jatkuu nopeana koko ennustejakson ajan ja työllisyysaste nousee 73 prosenttiin v. 2020.</p> <p>Vuonna 2019 talouskasvu hidastuu 1,7 prosenttiin. Kovin investointivaihe on ohitettu. Merkittävin yksittäinen talouskasvua hidastava tekijä on rakennusinvestointien supistuminen. Yksityisten investointien kasvu jatkuu mittavien investointihankkeiden tukemana. Yksityisen kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousun lisäksi työllisyyden koheneminen. Metsäteollisuuden investoinnit näkyvät jo viennissä. Metsäteollisuuden suhteellisesti alhainen tuontipanosten osuus kohentaa nettoviennin kasvuvaukutusta. Tuontia kasvattaa tuotantopanosten kysynnän lisäksi myös kotimainen investointi- ja kulutuskysyntä.</p> <p>Vuonna 2020 BKT kasvaa 1,6 %. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu edelleen, vaikka palkkasumman kasvu jatkuu, kun ansiotason nousu kiihtyy. Inflaation nopeutuessa edelleen reaalityulojen kasvu kuitenkin hidastuu. Vuonna 2020 vienti kasvaa vientikysynnän mukaan, mutta kasvu jää maailmankaupan kasvua hitaammaksi. Ansiotason nousu kiihtyy 2,6 prosenttiin v. 2019 sopimuskorotusten ajoitustekijöiden seurauksena. Vuonna 2020 ansiotason nousua 3,0 prosenttiin kiihdyttää edelleen hyvä talouskasvu ja julkisen sektorin lomarahojen palautuminen.</p>			
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	14.9.2018	
Authors	Economics Department		
Title of publication	Ekonomisk översikt, hösten 2018 (Economic Survey, autumn 2018)		
Series and publication number	Ministry of Finance publications 24b/2018		
Subject	Economic Prospects		
ISBN PDF	978-952-251-961-0	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-961-0		
Pages	90	Language	Swedish
Keywords	Public finance, economic development, draft budget		
<p>Abstract</p> <p>The year 2018 will be the peak of the current economic cycle. Finland's economic growth will slow clearly to annual growth rates of around 1½% during the coming years. Over the medium term in 2021 and 2022, economic growth is anticipated to return to the growth rate of potential output, that is, around 1%.</p> <p>Good economic and employment development and the consolidation measures taken in accordance with the Government Programme will balance public finances in the next few years. The general government budgetary position will return to surplus at the turn of the decade and the debt to GDP ratio will fall.</p> <p>Finnish GDP is expected to grow by 3.0% in 2018. Business expectations are positive, construction of major building investment projects is still continuing and sales expectations in service branches have improved. The employment rate trend exceeded the cyclical peak figures seen in 2008 and is now 71.8%. Continued strong economic growth will take the number of employed persons in 2018 up 2.6% year on year. Employment growth will continue to be rapid throughout the outlook period and the employment rate will rise to 73% in 2020.</p> <p>In 2019, economic growth is expected to slow to 1.7%. The biggest investment boom has now passed. The single most significant factor slowing economic growth is the contraction in construction investment. Private investment growth will continue, supported by large-scale investment projects. Growth in private consumption will be bolstered not only by the increase in the earnings level but also by the higher employment rate. Forest industry investments are already reflected in exports. The relatively low share of imported inputs in the forest industry improves the growth impact of net exports. Imports will be boosted not only by the demand for production inputs but also by domestic investment and consumption demand.</p> <p>In 2020, Finnish GDP is expected to grow by 1.6%. Growth in private consumption will decelerate further, despite the sum of wages and salaries rising due to the accelerating growth in the earnings level. With inflation picking up further, real income growth will slow, however. In 2020, exports will grow to reflect export demand, but this growth will underperform world trade growth.</p> <p>The increase in the earnings level will accelerate to 2.6% in 2019 due to timing factors relating to collectively agreed pay rises. In 2020, the rise of the rate of increase to 3.0% will be accelerated further by good economic growth and the re-introduction of holiday bonuses in the public sector.</p>			
Publisher	Ministry of Finance		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

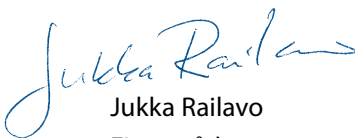
FÖRORD

I översikten presenteras prognosen om den ekonomiska utvecklingen under 2018–2020. Vid sidan av den ekonomiska prognosen på kort sikt ingår också en kalkyl över den ekonomiska utvecklingen på medellång sikt fram till 2022. Prognosen och den utvecklingskalkylen i översikten har utarbetats av ekonomiska avdelningen på ett oberoende sätt och utifrån lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (869/2012). Granskningen i översikten bygger på de preliminära uppgifterna om nationalräkenskaperna för 2016 som Statistikcentralen gett ut i juli 2018 samt annan offentlig statistik som stått till buds före den 30 augusti 2018.

Helsingfors, september 2018
Finansministeriets ekonomiska avdelning

Mikko Spolander
Avdelningschef, överdirektör

Jukka Railavo
Finansråd,
Chef för Makroprognoser

Marja Paavonen
Finansråd,
Chef för Fiskala prognoser

Källa för informationen om den faktiska utvecklingen: Statistikcentralen, om inget annat nämns

SYMBOLERNA SOM ANVÄNTS I TABELLERNA

-	Ingenting att informera om
0	Storheten mindre än hälften av enheten som använts
..	
.	Ingen information har erhållits
**	Prognos
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Internationella Valutafonden
SHM	Social- och hälsovårdsministeriet
FM	Finansministeriet

Varje siffra i tabellen har avrundats skilt.

Innehåll

Förord	7
Sammandrag	11
Ekonomiska utsikter	22
1.1 Global ekonomi.....	22
1.2 Utrikeshandel.....	27
1.2.1 Export och import.....	27
1.2.2 Priser och bytesbalans.....	28
1.3 Inhemsk efterfrågan.....	31
1.3.1 Privatkonsumtion.....	31
1.3.2 Offentlig konsumtion.....	33
1.3.3 Privata investeringar.....	34
1.3.4 Offentliga investeringar.....	37
1.4 Inhemsk produktion.....	38
1.4.1 BNP.....	38
1.4.2 Förädling.....	40
1.4.3 Tjänster.....	43
1.5 Arbetskraft.....	45
1.6 Inkomster, kostnader och priser.....	48
1.6.1 Löner.....	48
1.6.2 Konsumentpriser.....	49
2 Offentlig ekonomi	52
2.1 Samtliga offentliga samfund.....	52
2.1.1 Bedömningar av finanspolitikens verkningar.....	57
2.1.2 De offentliga samfundens skuld.....	61

2.2	Statsförvaltningen	65
2.3	Landskapens ekonomi.....	75
2.4	Lokalförvaltning	77
2.5	Socialskyddsfonder	81
2.5.1	Arbetspensionsfonder.....	81
2.5.2	Övriga socialskyddsfonder.....	82
2.6	Den offentliga ekonomins långsiktiga hållbarhet.....	84

Bilagatabeller	87
-----------------------------	----

Ramarna:

Inverkan av en mätmetod för den potentiella produktionen på förändringen i den strukturella balansen	58
Villkorade åtaganden	63
Budgeten för 2019 och ramarna för statsfinanserna	69

Sammandrag

Ekonomiska konjunkturutsikter för 2018–2020

Innevarande år är på väg att bli det bästa året under den nuvarande konjunkturfasen, eftersom den ekonomiska tillväxten förutspås öka ytterligare jämfört med fjolåret. Den ekonomiska tillväxten i Finland avtar emellertid klart till en årlig tillväxt på cirka 1,5 % de kommande åren. På medellång sikt, 2021–2022, väntas den ekonomiska tillväxten återgå till en tillväxttakt som motsvarar den potentiella produktionstillväxten, det vill säga cirka en procent. Historiskt sett är den förväntade tillväxten på medellång sikt långsam, vilket hänger samman med strukturella faktorer i ekonomin.

I början av 2018 ökade sysselsättningen till och med snabbare än vad man skulle kunna anta utifrån den ekonomiska aktiviteten. För närvarande finns det fler sysselsatta än någonsin tidigare. Den avtagande ekonomiska tillväxten kommer att dämpa även sysselsättningsökningen.

Den goda ekonomiska utvecklingen och sysselsättningsutvecklingen samt anpassningsåtgärderna enligt regeringsprogrammet bidrar till att balansera de offentliga finanserna de närmaste åren. Saldot i de offentliga finanserna vänder och uppvisar ett överskott vid decennieskiftet och skulden i förhållande till bruttonationalprodukten minskar. Den konjunkturrelaterade förbättringen av de offentliga finanserna garanterar ändå inte en hållbar finansiering av den offentliga ekonomin på lång sikt.

Tillväxten i världsekonomin planar ut

Högkonjunkturen i världsekonomin fortsätter, men den snabbaste tillväxtfasen är redan över. Framför allt i Europa syns tecken på en långsammare ekonomisk tillväxt. Arbetslösheten minskar emellertid ytterligare och konsumenternas förtroende är starkt. Inflationen har tilltagit under innevarande år, men botteninflationen är fortfarande långsam. De korta marknadsräntorna är alltså negativa, men de förväntas stiga.

I Förenta staterna växer ekonomin snabbt och arbetslösheten är mycket liten. Den privata konsumtionen har stött landets ekonomiska tillväxt. Inflationen tilltar på grund av den ökade sysselsättningen och konsumtionen, och centralbanken förväntas fortsätta med åtstramningen i penningpolitiken.

Tillväxten inom världshandeln avtar under prognosperioden. Tillväxten blir anspråkslös i synnerhet inom euroområdet. Tillväxtländerna stöder tillväxten inom världshandeln. Oljepriset har stigit under innevarande år till följd av den positiva ekonomiska utvecklingen, men de senaste månaderna har utvecklingen varit mer instabil. Oljepriset stiger de närmaste åren på grund av produktionsbegränsningar och en stark efterfrågan. Priserna på råvaror utvecklades i varierande grad i början av året och stiger måttfullt under prognosperioden.

Sysselsättningen på rekordnivå

År 2018 förutspås Finlands BNP växa med 3,0 %. Företagens produktionsförväntningar är positiva, byggandet av storprojekt i bygginvesteringarna fortsätter och servicebranschernas försäljningsutsikter har förbättrats. Vissa tecken på begränsningar av tillväxten finns också, eftersom värdet av nya order inom industrin minskade med 4,5 % jämfört med året innan under perioden januari–juni. Enligt genomförda enkätundersökningar anser företagen dessutom att det allt oftare råder brist på yrkeskunnig arbetskraft och produktionskapacitet.

Antalet sysselsatta har nått en hög nivå. I juni passerade sysselsättningstrenden läget under konjunkturtoppen 2008 och sysselsättningsgraden är nu 71,8 %. Den fortsatt starka ekonomiska tillväxten medför en höjning av antalet sysselsatta under 2018 med 2,6 % jämfört med fjolåret. Sysselsättningen fortsätter att öka snabbt under hela prognosperioden och sysselsättningsgraden stiger till 73 % under 2020.

I början av året minskade arbetslösheten snabbt i hela landet och i alla åldersgrupper. Den snabba sysselsättningsökningen bidrar till att antalet arbetslösa i år minskar klart mer än under fjolåret. Arbetslöshetsgraden för hela 2018 förutspås bli 7,4 %. Den gynnsamma utvecklingen fortsätter och arbetslösheten minskar i stadig takt under prognosperioden. År 2020 förutspås arbetslöshetsgraden bli 6,6 %.

År 2018 tilltar den privata konsumtionens tillväxt tack vare den förbättrade sysselsättningen och höjningen av inkomstnivån. Av samma anledning blir också tillväxten i BNP snabbare än i fjol. Även ökningen i privata investeringar fortsätter och stöder tillväxten i BNP, då speciellt bostadsbyggandet ökar i rask takt. Den inhemska efterfrågan stöder den ekonomiska tillväxten i allt högre grad, medan nettoexportens betydelse för den ekonomiska tillväxten minskar när importen fortsätter att öka starkt.

Konsumentpriserna stiger under 2018 på bred front i olika nyttighetsgrupper och inflationen tilltar till 1,1 %. Inflationen ökar främst på grund av att priserna på tjänster, livsmedel och energi stiger. Skatteförhöjningar ökar inflationen med mer än 0,3 procentenheter.

År 2019 avtar den ekonomiska tillväxten till 1,7 %. Minskningen i bygginvesteringar är den viktigaste enskilda faktorn som bromsar upp den ekonomiska tillväxten. Bygginvesteringarna uppskattas minska under de närmaste åren, eftersom bostadsproduktionen har ökat till en exceptionellt hög nivå. Dessutom står många affärsfastighetsprojekt snart färdiga. Antalet beviljade bygglov minskade med mer än 10 % jämfört med fjolåret under perioden januari–maj.

År 2019 är den starkaste investeringsfasen förbi. De privata investeringarna fortsätter att öka, men ökningen är långsammare än tidigare. I Finland planeras flera mycket omfattande investeringsprojekt, i synnerhet inom skogsindustrin. Något av dessa projekt antas starta under prognosperioden. Sysselsättningsökningen uppskattas också sätta fart på investeringarna i teknologi och utbildning. Investeringarna i forsknings- och utvecklingsverksamhet förutspås öka med cirka 5 % årligen.

År 2019 stöder både den höjda inkomstnivån och den förbättrade sysselsättningen den privata konsumtionens tillväxt. Lönesumman ökar med 3,5 % och upprätthåller den snabba tillväxten i hushållens tillgängliga inkomster. Reellt sett avtar dock

tillväxten i hushållens tillgängliga inkomster då inflationen blir snabbare. Av samma anledning avtar också den privata konsumtionens tillväxt under 2019.

Världshandelns kraftiga tillväxt skapar goda utsikter för den finländska exporten för 2019. Nettoexporten stöder tillväxten under hela prognosperioden, även om importen av produktionsfaktorer ökar. Investeringarna i skogsindustrin syns redan i exporten. Skogsindustrins relativt låga andel av importinsatserna höjer nettoexportens tillväxteffekt. Förutom efterfrågan på produktionsfaktorer ökas importen också av den inhemska investerings- och konsumtionsefterfrågan.

Överskottet i handelsbalansen har gett upphov till ett överskott i bytesbalansen, men servicebalansen uppvisar fortfarande ett underskott. Bytesbalansen visar ett litet överskott under hela prognosperioden, framför allt tack vare den gynnsamma utvecklingen av exporten. Överskottet i bytesbalansen minskas emellertid av att importpriserna stiger snabbare än exportpriserna samt av underskottet i ersättningar för produktionsfaktorer och inkomstöverföringar.

År 2020 ökar BNP med 1,6 %. Den privata konsumtionens tillväxt avtar ytterligare, trots att lönesumman fortsätter att öka när höjningen av inkomstnivån tilltar. Ökningen av realinkomsterna avtar emellertid när inflationen tilltar. År 2020 ökar exporten i takt med exportefterfrågan, men tillväxten är långsammare än tillväxten inom världshandeln.

År 2018 höjs inkomstnivån med 1,8 %. Till följd av lokala avtal och företagsspecifika poster väntas löneglidningarna stanna på en nivå som är lägre än genomsnittet. Höjningen av inkomstnivån tilltar 2019 till 2,6 % som en följd av de avtalsenliga löneförhöjningar som infaller under året. År 2020 påskyndar den goda ekonomiska tillväxten och återinförandet av semesterpenningen inom den offentliga sektorn höjningen av inkomstnivån ytterligare till 3,0 %.

Många av målen i regeringsprogrammet uppnås, men en hållbar finansiering av den offentliga ekonomin kan inte garanteras

Den goda ekonomiska utvecklingen och sysselsättningsutvecklingen samt anpassningsåtgärderna enligt regeringsprogrammet bidrar till att balansera de offentliga finanserna de närmaste åren. Saldot i de offentliga finanserna vänder och uppvisar ett överskott vid decennieskiftet och saldot är relativt balanserat fram till 2022.

Regeringens mål för den offentliga ekonomins skuld och saldo verkar till stor del uppnås. Den offentliga skulden i förhållande till bruttonationalprodukten minskar till under 60 % under innevarande år och fortsätter att minska fram till de första åren av 2020-talet. Saldomålen som ställts upp för den offentliga ekonomins sektorer, det vill säga statsförvaltningen, lokalförvaltningen och socialskyddsfonderna, är likaså i praktiken på väg att uppnås. Statsförvaltningen och lokalförvaltningen uppvisar dock ett litet underskott. Den offentliga skulden i euro fortsätter därför att öka under de första åren av 2020-talet.

Trots förbättringen vilar de offentliga finanserna inte på en hållbar grund. Den åldrande befolkningen medför ökade offentliga utgifter, minskar andelen befolkning i arbetsför ålder och försämrar möjligheterna till ekonomisk tillväxt. På lång sikt förutspås den ekonomiska tillväxten stanna på 1–1,5 % och de inkomster som den ekonomiska tillväxten genererar för den offentliga ekonomin räcker inte till att finansiera offentliga tjänster och förmåner med befintliga strukturer.

Tabell 1. Centrala prognostal

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	md euro	procentuell volymförändring					
BNP till marknadspris	224	0,1	2,5	2,8	3,0	1,7	1,6
Import	85	3,2	5,6	3,5	3,5	3,0	2,5
Totalutbud	309	1,0	3,3	3,0	3,2	2,0	1,8
Export	86	0,9	3,9	7,5	4,9	3,9	3,2
Konsumtion	173	1,3	1,9	0,8	1,6	1,3	1,1
privat	122	1,7	2,0	1,3	2,1	1,6	1,4
offentlig	51	0,2	1,8	-0,5	0,6	0,5	0,6
Investeringar	50	0,7	8,5	4,0	4,1	1,5	1,9
privat	40	2,2	8,7	4,6	4,6	2,9	2,4
offentlig	9	-5,2	7,9	1,8	1,9	-4,4	-0,1
Totalefterfrågan	310	1,2	3,3	3,1	3,1	2,0	1,8
inhemsk efterfrågan	224	1,3	3,1	1,6	2,4	1,2	1,2

Tabell 2. Andra centrala prognostal

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
BNP, md euro	210	216	224	234	242	251
Tjänster, volymförändring, %	0,4	1,7	1,9	2,6	1,8	1,5
Industri, volymförändring, %	-1,7	2,3	7,1	6,1	2,6	2,3
Arbetets produktivitet, förändring, %	0,2	2,0	2,3	1,2	1,1	1,0
Sysselsatta, förändring, %	-0,4	0,5	1,0	2,6	0,9	0,6
Sysselsättningsgrad, %	68,1	68,7	69,6	71,7	72,4	73,0
Arbetslöshetsgrad, %	9,4	8,8	8,6	7,4	6,9	6,6
Konsumentprisindex, förändring, %	-0,2	0,4	0,7	1,1	1,4	1,6
Förtjänstnivåindex, förändring, %	1,4	0,9	0,2	1,8	2,6	3,0
Bytesbalans, md euro	-1,5	-0,7	1,6	1,2	1,6	1,6
Bytesbalans, i förhållande till BNP, %	-0,7	-0,3	0,7	0,5	0,7	0,6
Korta räntor (3 mån, Euribor), %	-0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,0	0,2
Långa räntor (statens obligationer, 10 år), %	0,7	0,4	0,6	0,8	1,2	1,7
Offentliga utgifter, i förhållande till BNP, %	57,1	55,9	54,0	52,6	51,9	51,4
Skattegrad, i förhållande till BNP, %	43,9	44,0	43,3	42,2	42,1	42,0
Offentliga sektorns finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-2,8	-1,7	-0,7	-0,7	-0,1	0,2
Statens finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-3,0	-2,7	-1,8	-1,5	-0,7	-0,7
Offentliga sektorns bruttoskuld, i förhållande till BNP, %	63,5	62,9	61,3	59,9	59,1	57,9
Statens skuld, i förhållande till BNP, %	47,6	47,4	47,3	46,0	45,3	44,3

Handelskrig det största hotet mot den ekonomiska tillväxten

Riskerna med tanke på de ekonomiska utsikterna är i högre grad än tidigare övervägande negativa. Den största risken är att handelskriget drivs till sin spets. Handels hinder mellan de viktigaste ekonomierna har mer omfattande konsekvenser än de som ett första ögonkast avslöjar. Tullar som införs av en enskild stat kan vara till skada också för landets egen industri. En upptrappning av handelskriget skulle bromsa upp världshandeln och på så sätt också hämma världsekonomin tillväxt. Även en tillspetsning av skuldsättningsgraden i Kinas ekonomi i förhållanden med avtagande ekonomisk tillväxt skulle försämra världsekonomin tillväxtutsikter.

Tillväxtekonomiernas utveckling, som är bättre än väntat, utgör en positiv risk. I synnerhet en fördjupad integration av den indiska ekonomin i den internationella omsättningen skulle inverka positivt på världsekonomin.

Hushållens skuldsättning i förhållande till de tillgängliga inkomsterna fortsätter alltjämt. Den låga räntenivån, den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden samt den kraftiga tillväxten inom bostadsbyggandet stöder denna tendens. Problemen med skuldsättningen accentueras dock när räntorna i framtiden stiger och hushållen blir tvungna att ge avkall på sin övriga konsumtion.

Utsikter på medellång sikt

Finlands BNP-tillväxt tilltog i fjol till 2,8 %. Den ekonomiska tillväxten väntas vara fortsatt stark på 3,0 % ännu i år, men avta 2019–2020 till en mer måttfull nivå på drygt 1½ %. På medellång sikt, 2021–2022, väntas den ekonomiska tillväxten återgå till en nivå som motsvarar den potentiella produktionstillväxten, det vill säga cirka en procent.¹ Historiskt sett är den förväntade tillväxten på medellång sikt långsam, vilket hänger samman med strukturella faktorer i ekonomin.

Arbetskraftsinsatsens tillväxt ökar den potentiella produktionstillväxten något under innevarande år och de två följande åren. Härefter börjar arbetskraftsinsatsen krympa, eftersom befolkningen i arbetsför ålder fortsätter att minska. Arbetskraftsinsatsens tillväxt begränsas också av den höga strukturella arbetslösheten.

Den totala faktorproduktivitets utveckling har varit svag de senaste åren och är historiskt sett fortsatt svag. Produktionen inom sektorer med hög produktivitet har krympt och hela den ekonomiska strukturen har blivit allt mer serviceorienterad. Den totala faktorproduktivitets trendutveckling uppskattas på medellång sikt närma sig en tillväxt på en procent, medan tillväxten i början av 2000-talet nådde i genomsnitt mer än två procent per år. Den totala faktorproduktivitets uppskattade trendutveckling är dock klart starkare än genomsnittet för de senaste fem åren.

Utöver den totala faktorproduktiviteten och arbetskraftsinsatsen påverkas ekonomins produktionsförutsättningar också av kapitalstocken. Flera år på en låg

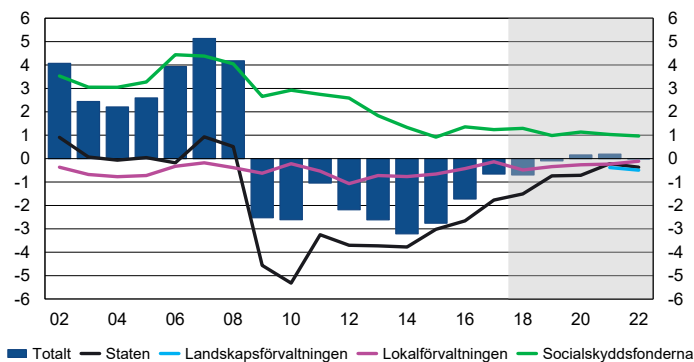
1 De ekonomiska utsikterna på medellång sikt kan granskas genom den potentiella produktionen, som är tänkt att bestämma de ekonomiska tillväxtförutsättningarna. För att uppskatta den potentiella produktionen använder Finansministeriet den produktionsfunktionsmetod som EU-kommissionen och medlemsländerna utvecklat tillsammans, där den potentiella produktionstillväxten indelas i uppskattningar av den potentiella arbetskraftsinsatsen, kapitalets och den totala faktorproduktivitets utveckling. Den potentiella produktionen och produktionsgapet är icke skönjbara variabler och bedömningen av dem förknippas med osäkerhet speciellt under en kraftig konjunkturcykel samt när produktionsstrukturen förändras snabbt.

Tabell 3. Nyckeltal på medellång sikt

	2016	2017	2018**	2019**	2020**	2021**	2022**
BNP till marknadspris, volymförändring, %	2,5	2,8	3,0	1,7	1,6	1,1	1,0
Konsumentprisindex, förändring, %	0,4	0,7	1,1	1,4	1,6	1,8	2,0
Arbetslöshetsgrad, %	8,8	8,6	7,4	6,9	6,6	6,6	6,6
Sysselsättningsgrad, %	68,7	69,6	71,7	72,4	73,0	73,2	73,3
Den offentliga sektorns finansiella sparande, i förhållande till BNP, %							
Statsförvaltningen	-1,7	-0,7	-0,7	-0,1	0,2	0,2	-0,0
Landskapsförvaltningen						-0,4	-0,5
Localförvaltningen	-0,4	-0,1	-0,5	-0,3	-0,3	-0,2	-0,1
Socialskyddsfonderna	1,4	1,2	1,3	1,0	1,1	1,0	1,0
Den strukturella balans, i förhållande till BNP, %	-0,5	-0,3	-1,1	-0,7	-0,4	-0,4	-0,6
Den offentliga sektorns bruttoskuld, i förhållande till BNP, %							
Statsskuden, i förhållande till BNP, %	62,9	61,3	59,9	59,1	57,9	57,5	57,0
Produktionsgap, % av potentiella produktionen ¹	-2,1	-0,6	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0

¹ Beräknad enligt EU:s gemensamma metod

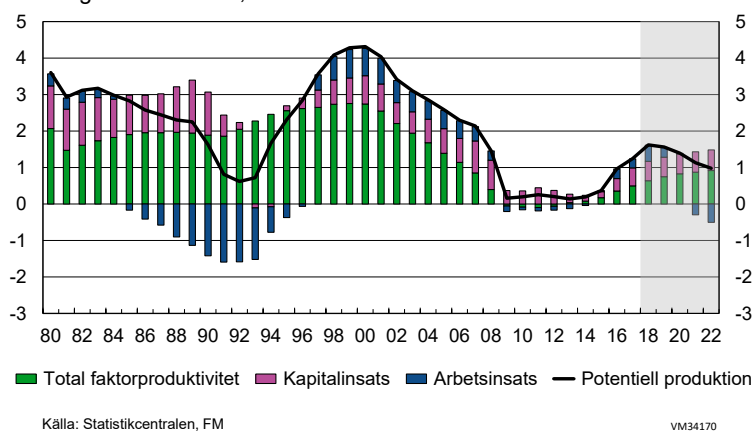
Offentliga sektorns finansiella sparande i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Tillväxt i potentiell produktion samt delfaktorer enligt EU-metoden, %

investeringsnivå fördröjde kapitalstockens tillväxt och försämrade den framtida ekonomins tillväxtpotential. Investeringarna har dock börjat öka och höjningen av investeringsnivån ökar på medellång sikt den potentiella produktionen med cirka ½ % per år genom kapitalstockens tillväxt.

År 2018 beräknas produktionsgapet bli drygt ½ % positivt i förhållande till den potentiella produktionen. Eftersom bruttonationalprodukten ökar något snabbare än potentialen kommer produktionsgapet att vara cirka en procent positivt 2020 och stanna på den nivån på medellång sikt. Produktionsgapet sluts under nästa lågkonjunktur.

Den finanspolitiska linjen

Statsminister Juha Sipiläs regering har som arbetskraftspolitiskt mål att lyfta in Finlands ekonomi på ett spår av hållbar tillväxt och förbättrad sysselsättning samt att säkerställa finansieringen av de offentliga tjänsterna och den sociala tryggheten. Som stöd för detta mål inkluderade regeringen flera mål som berör utvecklingen av sysselsättningen och den offentliga ekonomin i sitt program.

Regeringens mål för sysselsättningen samt den offentliga ekonomins skuld och saldo verkar till stor del uppnås. Sysselsättningsgraden stiger till 72 % nästa år och antalet sysselsatta ökar med mer än 110 000 personer under regeringsperioden. Den

offentliga skulden i förhållande till bruttonationalprodukten började sjunka 2016 och fortsätter att sjunka de närmaste åren.

Även saldomålen som ställts upp för varje sektor inom de offentliga finanserna, det vill säga för staten, lokalförvaltningen och socialskyddsfonderna, verkar i praktiken uppnås. Statsförvaltningen och lokalförvaltningen uppvisar dock fortfarande ett litet underskott 2021. Målet att inte längre leva på kredit 2021 kommer alltså inte helt att uppnås.

Det goda konjunkturläget har gjort det lättare att uppnå målen. Finlands ekonomi befinner sig i en konjunkturuppgång för tredje året i rad. Åren 2016–2017 utvecklades sysselsättningen ännu relativt dämpat men innevarande år har sysselsättningssökningen varit mycket snabb. Ekonomins tillväxt och i synnerhet sysselsättningssökningen har ökat skatteintäkterna samt minskat arbetslöshetsutgifterna och på så sätt stärkt de offentliga finanserna.

Regeringen har stött en hållbar ekonomisk tillväxt och förbättrad sysselsättning med strukturella reformer. Man har strävat efter att öka efterfrågan på arbetskraft med hjälp av konkurrenskraftsavtalet som trädde i kraft 2017. Avtalet stöddes av regeringen med bland annat skattelösningar. Avtalet minskade kostnaderna för att låta utföra arbete och förbättrade de finländska företagens konkurrenskraft. Utbudet av arbete har å sin sida stärkts bland annat genom att undanröja flitfällor, stödja arbetskraftens mobilitet samt förnya systemet för utkomstskydd och arbetskraftstjänsterna. Samtidigt har regeringen hållit fast vid regeringsprogrammets mål att inte höja beskattningen av löner.

Under regeringsperioden har man också vidtagit snabbverkande åtgärder för att dämpa ökningen av de offentliga utgifterna. Dessa åtgärder har för sin del bidragit till att stärka de offentliga finanserna. Ett av regeringsperiodens viktigaste projekt som påverkar den offentliga ekonomin och dess strukturer på längre sikt är landskaps- och vårdreformen, som för närvarande behandlas i riksdagen och som enligt planen ska träda i kraft 2021.

Målen för regeringsperioden är etapper på vägen till en hållbar ekonomisk tillväxt och finansiering av den offentliga ekonomin. Uppskattningar av den offentliga ekonomins verkliga bärkraft måste göras på längre sikt över konjunkturerna. Den offentliga ekonomin måste tåla framtida lågkonjunkturer, utgiftstryck som man

känner till och eventuella tråkiga överraskningar utan att skulden i förhållande till bruttonationalprodukten börjar växa på ett okontrollerat sätt.

Trots de senaste årens förbättring vilar finansieringen av den offentliga ekonomin inte på en hållbar grund. Den åldrande befolkningen medför ökade offentliga utgifter, minskar andelen befolkning i arbetsför ålder och försämrar möjligheterna till ekonomisk tillväxt. I framtiden är det en allt mindre del av befolkningen som finansierar de offentliga tjänsterna och den sociala tryggheten. De offentliga utgifterna fortsätter att öka snabbt, men den offentliga ekonomins inkomster ökar i långsammare takt än utgifterna när den ekonomiska tillväxten avtar. På lång sikt förutspås den ekonomiska tillväxten stanna på 1–1,5 %.

Den offentliga ekonomins buffertar för framtida lågkonjunkturer och eventuella tråkiga överraskningar är fortfarande klart mindre än tidigare. Den offentliga ekonomins skuld i förhållande till bruttonationalprodukten var i fjol fortfarande nästan 29 procentenheter större än före finanskrisens början 2008. För att den offentliga ekonomin ska återhämta sig från den djupa lågkonjunkturen krävs budgetdisciplin under goda ekonomiska tider samt långsiktigt arbete för att stärka de offentliga finanserna och förbättra förutsättningarna för ekonomisk tillväxt.

Även den offentliga ekonomins villkorade åtaganden har ökat avsevärt efter finanskrisen. Detta har ökat riskerna med anknytning till den offentliga ekonomin. I synnerhet statsborgen och statsgarantier har ökat snabbt de senaste åren. Internationellt sett är borgensförbindelserna inom Finlands offentliga finanser omfattande – enligt statistik från Eurostat klart de största bland EU-länderna.

Regeringens huvudmål, att säkerställa finansieringen av de offentliga tjänsterna och den sociala tryggheten på lång sikt, kräver ytterligare arbete. Det är viktigt att fortsätta med åtgärderna som stöder en hållbar ekonomisk tillväxt, ökad sysselsättning och förbättring av arbetsmarknadens funktion. Den snabba sysselsättningsökningen får inte överskugga det faktum att det råder brist på kompetent arbetskraft inom flera branscher, samtidigt som antalet arbetslösa fortfarande är stort. Med tanke på den offentliga ekonomins hållbarhet är det väsentligt att säkerställa förutsättningarna för en permanent förbättring av sysselsättningen.

Ekonomiska utsikter

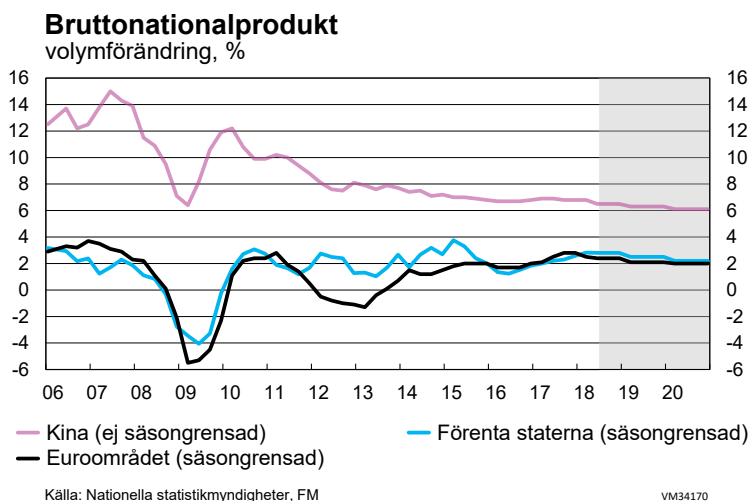
1.1 Global ekonomi

Tecken på avmattning i världsekonomin

Högonjunkturen i världsekonomin fortsätter, men med allt fler tecken på att den snabbaste tillväxtfasen är på väg att plana ut. Framför allt i Europa syns tecken på en långsammare ekonomisk tillväxt. Även tillväxten inom världshandeln avtar under prognosperioden. Riskerna med tanke på den relativt positiva världsekonomin utvecklingsutsikter är övervägande negativa. En upptrappning av handelskriget skulle bromsa upp världshandeln och därigenom också hämma världsekonomin tillväxt.

I Förenta staterna växer ekonomin snabbt och arbetslösheten är mycket liten. De preliminära uppgifterna om den ekonomiska utvecklingen i början av året har varit mycket positiva. I synnerhet den privata konsumtionen har stött den ekonomiska tillväxten. De preliminära indikatorerna tyder emellertid på att tillväxten avtar inom den närmaste framtiden. Utsikterna för industrins nya exportorder försämrats. Inflationen tilltar på grund av den ökade sysselsättningen och konsumtionen, och centralbanken förväntas fortsätta med den åtstramande penningpolitiken.

Den ekonomiska tillväxten avtar inom euroområdet. De preliminära tillväxtsiffrorna för början av året är anspråkslösa jämfört med närhistorien. Exempelvis industriproduktionen i Tyskland utvecklades sämre än väntat i början av sommaren och de preliminära indikatorerna tyder på att industriproduktionens tillväxt avtar inom kort. Arbetslösheten minskar emellertid ytterligare och konsumenternas förtroende är starkt åtminstone i Italien och Spanien. Inflationen har tilltagit under innevarande år, men botteninflationen är fortfarande långsam. De korta marknadsräntorna är alltjämt negativa, men de förväntas stiga.

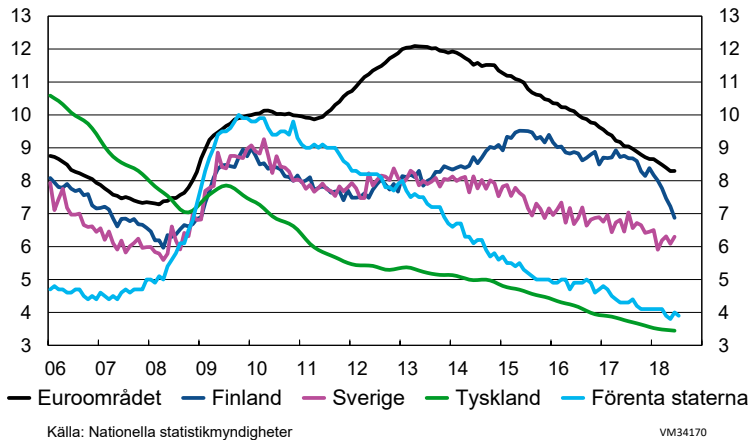
I Kina var den ekonomiska tillväxten stark i början av året, eftersom den ekonomiska tillväxten enligt offentliga statistikuppgifter avtog endast en aning under årets andra kvartal. De fasta investeringarna har avtagit under en längre tid på grund av minskade offentliga investeringar. Den privata konsumtionen stöder den ekonomiska tillväxten i Kina och överskottet i bytesbalansen minskar ytterligare. Landets ekonomiska tillväxt fortsätter att avta de närmaste åren.

Början av året var lovande med tanke på den ekonomiska tillväxten i Ryssland. Fabriksindustrin växte i nästan hela landet. Den långsammare inflationen ökar realinkomsterna, vilket upprätthåller den privata konsumtionen. Rysslands ekonomiska tillväxt avtar emellertid de närmaste åren och stannar närmare sin potential, som är anspråkslös till stor del av strukturella orsaker.

I de övriga tillväxtländerna är utsikterna varierande. I Indien fortsätter den snabba ekonomiska tillväxten. Återhämtningen i Brasilien och Sydafrika vilar däremot på en svagare grund. I sin helhet är det i alla fall tillväxtländerna som stöder världsekonomins relativt snabba tillväxt.

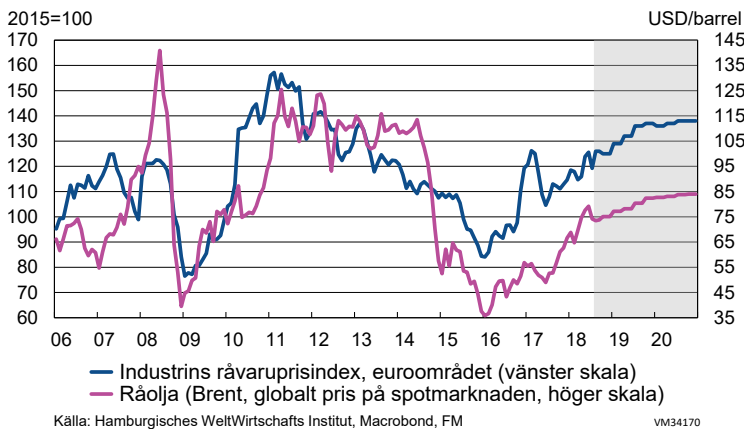
Arbetslöshetsgrad

säsongrensad, %

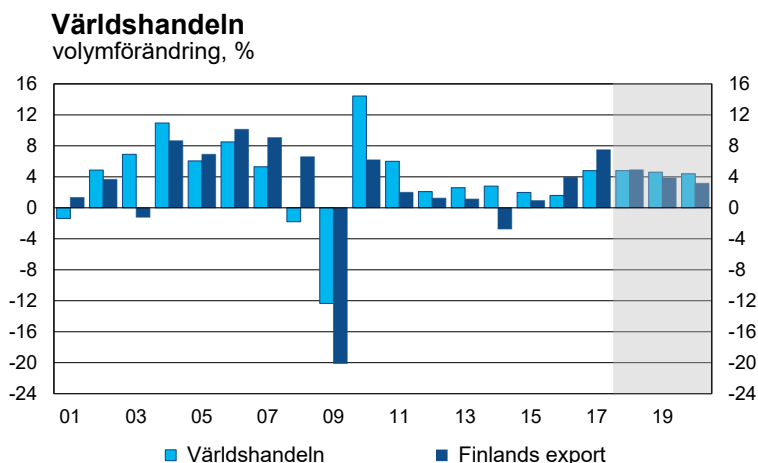
Oljepriset har stigit under innevarande år med stöd av den positiva ekonomiska utvecklingen, men de senaste månaderna har utvecklingen varit mer instabil. Priset stiger de närmaste åren på grund av produktionsbegränsningar och en stark efterfrågan. Priserna på råvaror utvecklades i varierande grad i början av året och stiger måttfullt under prognosperioden.

Råvarupriser

Världshandelns snabbaste tillväxt planar ut

Världshandelns tillväxttrend har börjat avta under innevarande år. Tillväxten har varit anspråkslös i synnerhet inom euroområdet. För Förenta staternas och tillväxtländernas del har handeln däremot ökat. De närmaste åren fortsätter världshandelns tillväxt att avta långsamt. Tillväxten stöds i synnerhet av tillväxtländerna.

Källa: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Statistiskcentralen, FM

VM34170

Hotet om handelskrig en central risk

Riskerna med tanke på de ekonomiska utsikterna är i högre grad än tidigare övervägande negativa. Den största risken är att handelskriget drivs till sin spets. På grund av mångfalden av globala värdekedjor har handelshinder mellan de viktigaste ekonomierna mer omfattande konsekvenser än de som ett första ögonkast avslöjar. Tullar som införs av en enskild stat kan vara till skada också för landets egen industri. En upptrappning av handelskriget skulle bromsa upp världshandelns och på så sätt också hämma världsekonomin tillväxt.

Övriga centrala risker är skuldsättningsgraden i Kinas ekonomi i förhållanden med avtagande ekonomisk tillväxt, risker med anknytning till en normalisering av penningpolitiken samt en tillspetsning av geopolitiska spänningar, som kan skada investeringsverksamheten och höja priset på energi.

Tillväxtekonomiernas utveckling, som är bättre än väntat, utgör en positiv risk. I synnerhet en fördjupad integration av den indiska ekonomin i den internationella omsättningen skulle inverka positivt på världsekonomin.

Tabell 4. Bruttonationalprodukt

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	procentuell volymförändring					
Världen (PPP)	3,3	3,2	3,7	3,8	3,7	3,6
Euroområdet	2,2	1,8	2,4	2,2	2,0	1,9
EU	1,6	1,7	2,3	2,1	1,8	1,7
Tyskland	1,5	1,9	2,2	2,3	2,1	2,0
Frankrike	1,2	1,2	2,2	1,9	1,8	1,7
Sverige	3,9	3,3	2,3	2,6	2,0	1,8
Storbritannien	2,2	1,8	1,7	1,3	1,0	0,8
Förenta staterna	2,6	1,5	2,3	2,8	2,5	2,2
Japan	1,1	1,0	1,7	1,1	0,9	0,8
Kina	6,9	6,7	6,9	6,5	6,3	6,1
Indien	8,2	7,1	6,7	7,5	7,6	7,4
Ryssland	-3,7	-0,2	1,5	1,5	1,4	1,3

Källa: Eurostat, nationella statistikmyndigheter, IMF, FM

Tabell 5. Utgångsantaganden

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
Världshandels tillväxt, %	2,0	1,6	4,8	4,8	4,6	4,4
USD/EUR	1,10	1,10	1,15	1,17	1,09	1,07
Industrins råvarupriser, EO, € (2015=100)	100,1	96,3	114,5	122,0	133,5	137,3
Råolja (Brent), \$/barrel	53,5	45,1	54,8	72,8	79,6	83,4
3 mån. Euribor, %	-0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,0	0,2
Statens obligationer (10 år), %	0,7	0,4	0,6	0,8	1,2	1,7
Exportens marknadsandel (2000=100) ¹	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9
Importpriser, %	-4,3	-2,5	3,5	3,0	2,4	2,1

¹ Ökningen av exporten jämfört med tillväxten inom världshandeln

Källa: Nationella statistikmyndigheter, CPB, HWWI, Reuters, FM

1.2 Utrikeshandel

Finlands utrikeshandel fortsatte att öka i början av 2018. Exportens tillväxt påskyndades framför allt av världshandelns snabba tillväxt. Åren 2019 och 2020 växer världshandelns långsammare än i år. Även hotet om handelskrig medför en risk för att världshandelns tillväxt långsammare än väntat. Utvecklingen av Finlands exportefterfrågan överskuggas också av utsikterna för en måttligare ekonomisk utveckling inom euroområdet.

1.2.1 Export och import

Exporten och importen fortsätter att öka

Enligt Tullens preliminära uppgifter ökade värdet av varuexporten under årets första kvartal med en takt på cirka sju procent. Både exportpriserna och -volymerna ökade, men exportvolymens tillväxt var måttlig under årets första kvartal. För varuexportens del är jämförelsenivån för det första kvartalet hög på grund av fjolårets fartygsleveranser. Serviceexporten ökade under det första kvartalet precis som varuexporten. I sin helhet väntas exportvolymen i år öka med en takt på något under fem procent.

Utsikterna för euroområdet har försämrats något för innevarande år, vilket återspeglas också i Finlands export. Euroområdets andel av Finlands export är stor, så vårt lands kalkylmässiga exportefterfrågan utvecklas svagare än utvecklingen i världshandelns. Däremot stärker de gynnsamma utsikterna för ekonomierna i Förenta staterna och tillväxtekonomierna exportefterfrågan. Exporten ökar de facto fortfarande snabbt i år och tillväxten fortsätter under hela prognosperioden.

Tabell 5. Utrikeshandeln

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	procentuell volymförändring					
Exports av varor och tjänster	0,9	3,9	7,5	4,9	3,9	3,2
Import av varor och tjänster	3,2	5,6	3,5	3,5	3,0	2,5
	procentuell prisförändring					
Export av varor och tjänster	-0,9	-2,1	3,1	2,4	1,9	1,5
Import av varor och tjänster	-4,3	-2,5	3,5	3,0	2,4	2,1

Inom varuexporten har exporten av fordon ökat betydligt under början av 2018 och exporttillväxten fortsätter i år. De investeringar som gjorts inom skogsindustrin syns i exporten redan under 2018 och exporten av flera skogsindustriprodukter ökar snabbt. Skogsindustrins exportutsikter är fortsatt gynnsamma också 2019–2020. Även tidigare fartygsorder bidrar till att öka exporten under prognosperioden. Serviceexporten fortsätter liksom varuexporten att öka, dock något långsammare än föregående år. Totalt består en knapp tredjedel av exporten av serviceexport och denna andel väntas vara oförändrad under prognosperioden.

Enligt Tullens preliminära uppgifter ökade värdet av importen med cirka fem procent under första hälften av året. Enligt uppgifter från nationalräkenskaperna ökade importvolymen under det första kvartalet för sin del snabbare än exporten, 3,4 %. Bland annat importen av varaktiga konsumtionsvaror och förnödenheter för industriproduktionen bidrog till importtillväxten. Under prognosperioden påskyndas varuimporten av importen av mellanprodukter för exportindustrin. En snabbare investeringsökning 2020 återspeglas också i importen. I synnerhet ökningen i importen av konsumtionsvaror är å sin sida jämn och måttfull. Importen av varaktiga konsumtionsvaror ökar emellertid snabbt, särskilt i början av prognosperioden.

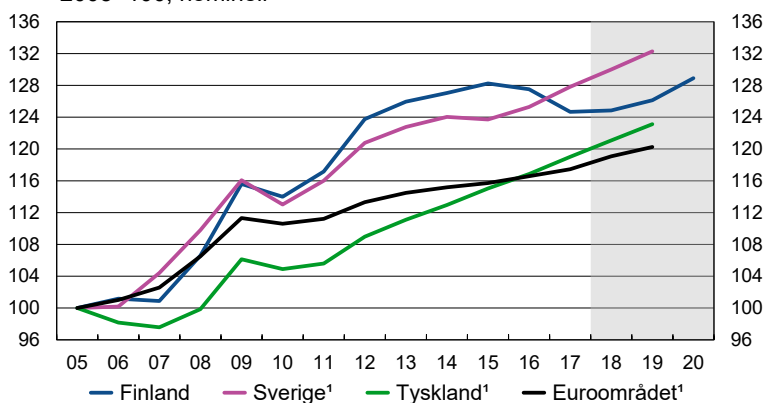
1.2.2 Priser och bytesbalans

Fortsatt överskott i bytesbalansen

Importpriserna har stigit snabbt i takt med oljepriset 2018. Prisutvecklingen för de råämnen som industrin använder och olja syns de facto i form av stigande importpriser i början av prognosperioden. Både import- och exportpriserna stiger snabbast under 2018 och måttligare under de kommande åren. Exportpriserna höjs utöver av oljepriset även av priserna på råvaror för skogsindustrin. Under hela prognosperioden ökar värdet på importen och exporten till följd av både volymtillväxt och prisstegring.

Under prognosperioden försvagas bytesförhållandet något, eftersom importpriserna stiger mer än exportpriserna. Bytesförhållandet försvagas dock måttligt, eftersom prisstegringen i importen av råvaror också återspeglas som en höjning av exportpriserna. Dessutom höjer priserna på inhemska råvaror exportpriserna. Förutsättningarna för exporten förbättras i början av prognosperioden av utvecklingen i arbetsenhetskostnaderna, som är måttlig i jämförelse med konkurrentländerna. I slutet av prognosperioden förbättras däremot exportförutsättningarna tack vare att eurons kurs försvagas.

Arbetsenhetskostnader 2005=100, nominell

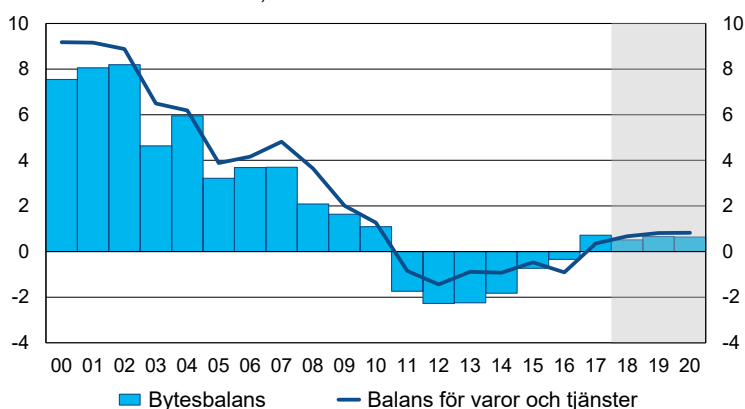

¹ Europeiska kommissionens prognos

Källa: Europeiska kommissionen, Statistikcentralen, FM

VM34170

Bytesbalans i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34170

Den snabba tillväxten i världshandeln i sin helhet skapar goda utsikter för den finländska exporten under prognosperioden, trots att den kalkylerade exportefterfrågan i linje med den måttligare tillväxten inom euroområdet växer långsammare än världshandeln. År 2018 växer exporten en aning snabbare än världshandeln, men 2019 stannar exporttillväxten på 3,9 % och 2020 på 3,2 %. Exporten består också i fortsättningen huvudsakligen av varuexport.

Enligt betalningsbalansen uppvisade bytesbalansen 1,6 miljarder euro överskott 2017 till följd av överskottet i handelsbalansen och de primära inkomsterna. Bytesbalansen uppvisar ett stadigt överskott under hela prognosperioden. Varuhandelns överskott förblir stabilt medan underskottet i servicebalansen minskar, båda till följd av den gynnsamma utvecklingen av nettoexporten av varor och tjänster. Överskottet i bytesbalansen minskar när importpriserna på varor stiger snabbare än exportpriserna samt till följd av underskottet i ersättningar för produktionsfaktorer och inkomstöverföringar.

Tabell 7. Bytesbalansen

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	md euro					
Balans för varor och tjänster	-1,0	-2,0	0,8	1,6	2,0	2,1
Faktorinkomster och transfereringar, netto	-0,5	1,2	0,8	-0,4	-0,4	-0,5
Bytesbalans	-1,5	-0,7	1,6	1,2	1,6	1,6
Bytesbalans, i förhållande till BNP, %	-0,7	-0,3	0,7	0,5	0,7	0,6

1.3 Inhemsk efterfrågan

1.3.1 Privatkonsumtion

Hushållens inkomster ökar i takt med att sysselsättningen förbättras

Ökningen av hushållens tillgängliga realinkomster tilltar under 2018 till mer än två procent. Ökningen av inkomsterna stöds av den stigande sysselsättningen och den höjda inkomstnivån, som höjer lönesummans ökning till över fyra procent. Den tilltagande inflationen dämpar dock ökningen av realinkomsterna. Konsumtionen har ökat snabbast inom gruppen klassen varaktiga konsumtionsvaror och denna utveckling förutspås fortsätta ytterligare de närmaste åren. Konsumtionen tilltar i år också i andra klasser.

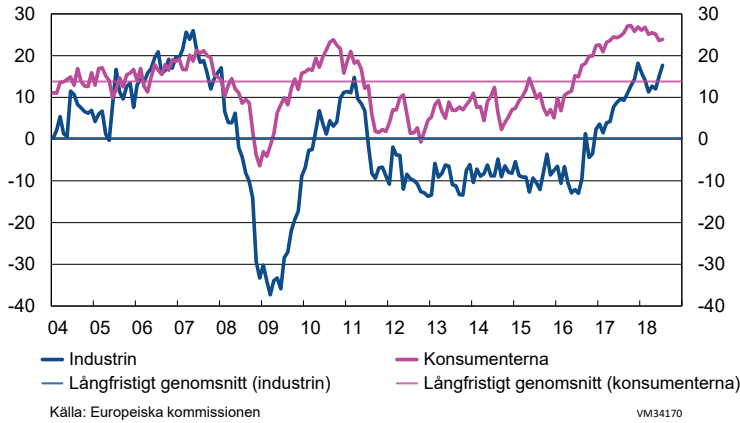
De ökade sociala inkomstöverföringarna stöder också tillväxten i hushållens tillgängliga inkomster, eftersom pensionsinkomsterna fortsätter sin starka tillväxt, i snitt med en takt på mer än tre procent per år. Minskningen av arbetslöshetsutgifterna bromsar för sin del upp ökningen av inkomstöverföringarna.

År 2019 stöder både den höjda inkomstnivån och den förbättrade sysselsättningen den privata konsumtionens tillväxt. Lönesumman ökar med 3,5 % och upprätthåller den snabba tillväxten i hushållens tillgängliga inkomster jämfört med de senaste åren. Reellt sett avtar dock tillväxten i hushållens tillgängliga inkomster då inflationen blir snabbare, vilket bromsar upp den privata konsumtionens tillväxt.

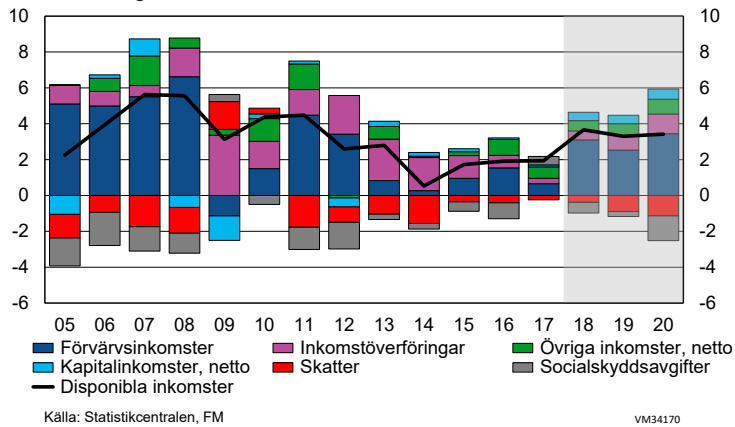
År 2020 påverkas ökningen av lönesumma mest av att höjningen av inkomstnivån tilltar. Likaså stöder den förbättrade sysselsättningen, även om den avtar, tillväxten i hushållens köpkraft. Ökningen av realinkomsterna bromsas upp när inflationen tilltar, vilket leder till att ökningen av den privata konsumtionen avtar ytterligare.

Hushållens nettosparande minskade till -1,3 % i förhållande till de tillgängliga inkomsterna 2017, vilket är en exceptionellt låg nivå, till och med mitt i en ekonomisk uppgångsperiod. Under prognosperioden avtar ökningen av konsumtionen, vilket återställer hushållens sparande till medelvärdena från 2000-talet. Hushållens skuldsättning i förhållande till de tillgängliga inkomsterna fortsätter alltså. Den låga räntenivån, den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden samt den kraftiga tillväxten inom bostadsbyggandet stöder denna tendens. Problemen med skuldsättningen accentueras dock när räntorna i framtiden stiger och hushållen blir tvungna att ge avkall på sin övriga konsumtion.

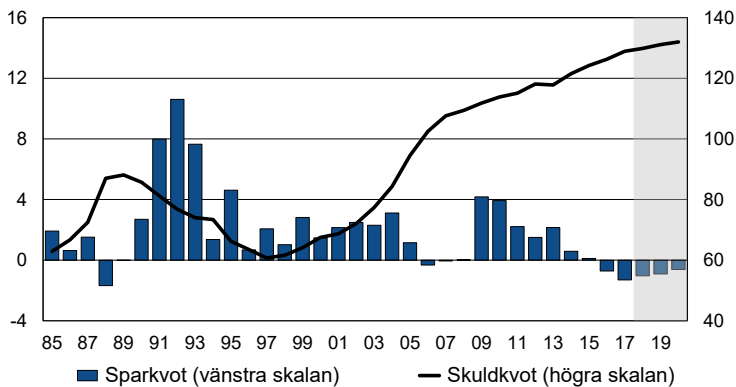
Förtroende hos industrin och konsumenterna saldo, säsongrensad

Hushållens disponibla nominella inkomster förändring och tillväxtinverkan, %

Hushållens sparande och skuldsättning andel av de disponibla inkomsterna, %

1.3.2 Offentlig konsumtion

De offentliga konsumtionsutgifterna minskade i fjol med 0,6 %. Minskningen av konsumtionsutgifterna orsakades av en sänkning av konsumtionsutgifterna i statsfinanserna. Volymen av den offentliga konsumtionen väntas växa mycket måttfullt under hela prognosperioden. De största posterna inom den offentliga konsumtionen utgörs av personalkostnader samt köpta varor och tjänster. Regeringens anpassningsåtgärder dämpar ökningen av dessa utgifter. Priset på den offentliga konsumtionen stiger 2018 och 2019 bland annat av löneförhöjningar och en resultatpost av engångsnatur. Priset på den offentliga konsumtionen stiger dessutom 2019 till följd av att den nedskärning i semesterersättningen som fanns i konkurrenskraftsavtalet upphör. Prognosen för den offentliga konsumtionen beaktar att vård- och landskapsreformen skjuts upp till 2021. Inrättandet av landskapen ändrar den offentliga sektorns struktur från och med 2021.

Tabell 8. Konsumtion

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	andel, %	procentuell volymförändring					
Privat konsumtion	100,0	1,7	2,0	1,3	2,1	1,6	1,4
Hushåll	95,2	1,9	1,9	1,4	2,2	1,7	1,4
Varaktiga konsumtionsvaror	9,9	2,9	5,3	3,5	5,8	2,3	2,1
Halvvaraktiga konsumtionsvaror	8,7	1,0	1,3	2,7	3,2	1,1	0,9
Dagliga varor	25,6	0,7	1,1	-0,4	1,6	1,4	1,2
Tjänster	50,2	1,4	1,6	1,8	1,7	1,6	1,4
Icke vinstsyftande samfund	4,8	-2,0	2,7	0,2	0,0	0,5	0,5
Offentlig konsumtion	100,0	0,2	1,8	-0,5	0,6	0,5	0,6
Totalt		1,3	1,9	0,8	1,6	1,3	1,1
Offentliga samfunds individuella konsumtionsutgifter		0,9	1,1	0,1	0,9	0,8	0,6
Individuella konsumtionsutgifter, totalt		1,5	1,7	1,0	1,2	1,1	1,4
Hushållens disponibla inkomster		1,7	1,9	1,9	3,7	3,3	3,4
Priset på privat konsumtion		0,3	0,7	1,1	1,2	1,5	1,7
Hushållens disponibla realinkomster		1,4	1,2	0,8	2,5	1,8	1,7
		procent					
Konsumtionens andel i bruttonationalprodukten (till löpande priser)		79,7	78,9	77,3	76,1	75,8	75,6
Hushållens sparkvot		0,1	-0,7	-1,3	-1,0	-0,9	-0,6
Hushållens skuldkvot ¹⁾		124,2	126,3	128,9	129,9	131,3	132,2

¹⁾ Hushållens skulder i slutet av året i förhållande till deras disponibla inkomst.

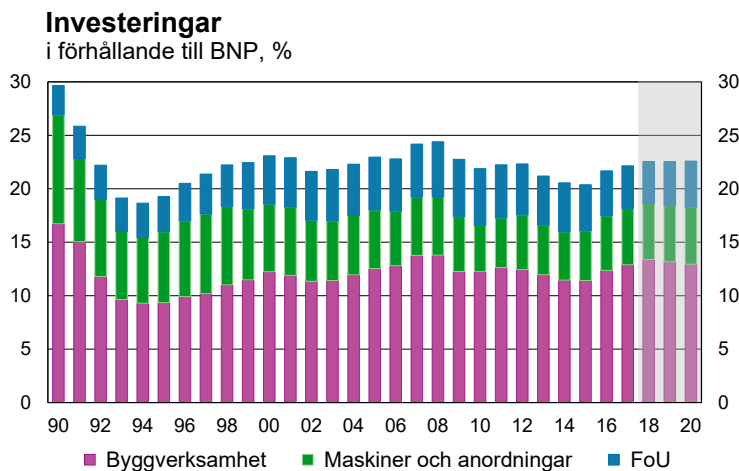
1.3.3 Privata investeringar

Starkaste investeringsfasen förbi

I början av 2018 ökade de samhällsekonomiska investeringarna ytterst kraftigt. Investeringsstillväxten väntas dock avta, eftersom exempelvis antalet beviljade bygglov har börjat minska klart. Även industriföretagen avväger att minska sina investeringar jämfört med fjolåret. De nuvarande förändringarna i den internationella handelspolitiken uppskattas inte ha någon direkt betydande inverkan på Finland. Emellertid kan bara hotet om handelskrig minska förtroendet för en fortsatt ekonomisk tillväxt och därigenom försämra den globala efterfrågan på investeringar. Detta skulle inverka på mängden investeringstillgångar som Finland exporterar till resten av världen och därigenom också på de finländska företagens investeringsbehov.

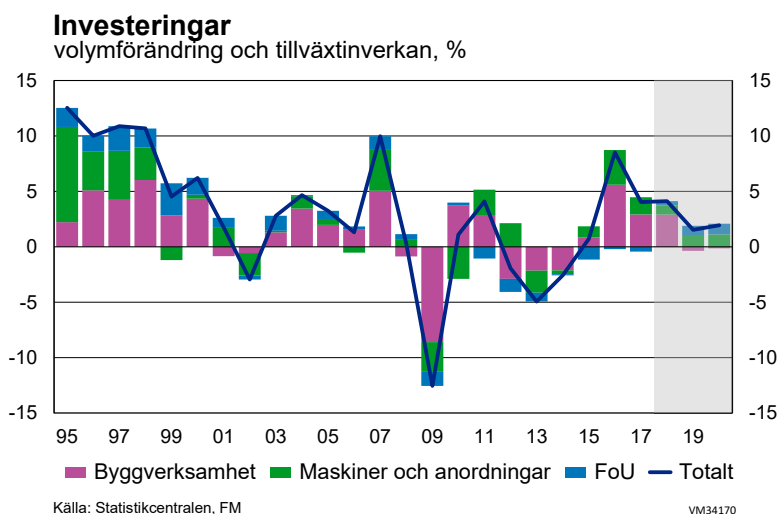
I Finland planeras flera mycket omfattande investeringsprojekt, i synnerhet inom skogsindustrin. Något av dessa projekt antas starta under prognosperioden. Överlag förutspås de privata investeringarna öka med i genomsnitt tre procent under prognosperioden. På grund av de privata investeringarnas relativt snabba tillväxt stiger deras förhållande till BNP till cirka 19 % 2020.

År 2017 uppvisade investeringsuppgifterna en märkbar nedgång enligt de årsräkenskaper som publicerades i juli. De privata investeringarnas årliga tillväxt nästan halverades. År 2017 ökade de med endast 4,6 %, alltså inte med 8,1 %, vilket förutsågs i mars. I strid med tidigare uppgifter minskade FoU-utgifterna med mer än två

procent. Även de totala investeringarna ökade klart mindre än de 5,8 % som upp-gavs i de preliminära uppgifterna, det vill säga 4,0 %.

Bygginvesteringarna uppskattas minska under de närmaste åren, eftersom bo-stadsproduktionen har ökat till en exceptionellt hög nivå. Även många affärsfastig-hetsprojekt står snart färdiga och någon motsvarande tillväxt är inte i sikte just nu. Antalet beviljade bygglov minskade i januari–maj med mer än 10 % jämfört med fjolåret. Bostadsinvesteringarna ökar rejält ännu i år, eftersom den goda sysselsätt-ningsutvecklingen och de låga räntorna stöder hushållens efterfrågan på bostäder. De två följande åren minskar antalet påbörjade bostadsbyggen med några tusen årligen. Regionalt varierar bostadsinvesteringarna mycket. I huvudstadsregionen är nivån på bostadsbyggandet fortfarande hög.

Eftersom byggnadstiderna är långa utgår man från att minskningen i antalet påbör-jade lokal-, lager-, sjukhus- och affärslokalprojekt märks i investeringarna först nästa år. Till följd av ett flertal planerade stora projekt är utsikterna för 2020 däremot bätt-re. Eftersom ett flertal projekt redan har beviljats bland annat miljö- och byggnads-tillstånd har sannolikheten för att de stora projekten realiserats ökat och man har också informerat om planer på ett nytt stort projekt.

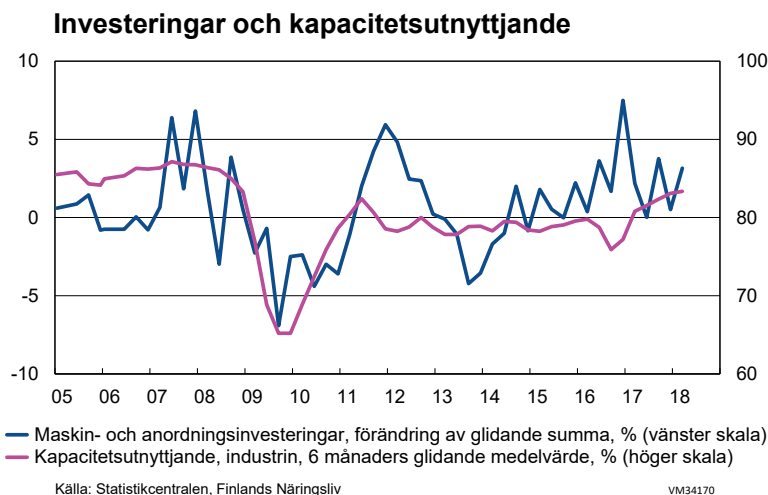
Enligt prognoserna kommer reparationsinvesteringarna att ligga på en relativt sta-bil nivå med en årlig tillväxt på cirka två procent under prognosperioden. Reparation-er av bostäder beräknas vara livligare än reparationerna av övriga byggnader.

Mark- och vattenbyggnadsbranschens omsättning har varit klart svagare än tidigare år. Investeringsstillväxten inom mark- och vattenbyggnade förutspås stanna på i genomsnitt knappt två procent under prognosperioden. Endast omkring en tredjedel av konstruktionerna och markförbättringsprojekten är privata investeringar.

Finlands näringslivs investeringsenkät som publicerades i juni förutspår att industrins fasta investeringar kan komma att minska med mer än åtta procent i år. Minskningen skulle vara kraftigast inom skogsindustrin och den kemiska industrin, men särskilt inom skogsindustrin väntas förändringen vara temporär eftersom det finns planer på många stora projekt inom branschen.

Maskin-, anläggnings- och fordonsinvesteringarna uppskattas fortsätta att öka, eftersom den ekonomiska tillväxten är god och det ställvis råder kapacitetsbrist. Servicebranscherna står för över hälften av maskin-, anläggnings- och fordonsinvesteringarna. De planerade stora projekten under kommande år kan i betydande grad höja investeringarna i maskiner och anläggningar.

Sysselsättningsökningen uppskattas också sätta fart på investeringarna i teknologi och utbildning. Investeringarna i forsknings- och utvecklingsverksamhet förutspås öka med ett par procent i år. Nästa och därpå följande år uppskattas ökningen vara cirka fem procent årligen.

Tabell 9. Fasta investeringar enligt kapitalvarutyp

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	andel, %	procentuell volymförändring					
Husbyggande	48,6	2,0	10,0	6,2	5,5	-1,1	-0,6
Bostäder	29,1	2,0	10,5	5,9	7,1	-0,8	-2,7
Övriga hus	19,5	2,1	9,1	6,6	3,2	-1,5	2,8
Anläggningsverksamhet	9,6	-0,8	10,2	0,2	2,3	1,8	1,5
Maskiner och apparater	23,8	4,6	13,7	6,6	3,5	4,2	4,8
FoU-investeringar ¹	18,0	-5,2	-1,0	-2,3	2,1	5,3	5,3
Totalt	100,0	0,7	8,5	4,0	4,1	1,5	1,9
Privata	81,6	2,2	8,7	4,6	4,6	2,9	2,4
Offentliga	18,4	-5,2	7,9	1,8	1,9	-4,4	-0,1
		procent					
Investeringarnas andel av BNP (till löpande priser)							
Fasta investeringar		20,9	21,7	22,1	22,6	22,5	22,6
Privata		16,9	17,6	18,1	18,5	18,7	18,8
Offentliga		4,0	4,1	4,1	4,1	3,8	3,8

*Innehåller odlade tillgångar och produkter som skyddas av immateriell äganderätt

1.3.4 Offentliga investeringar

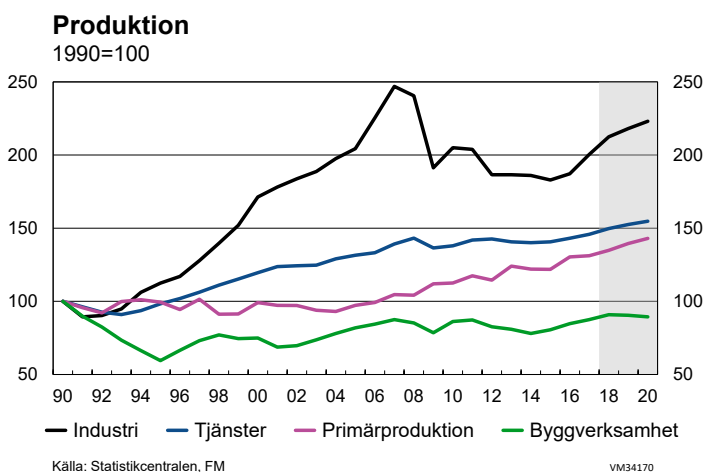
Drygt hälften av de offentliga investeringarna består av lokalförvaltningens och knappt hälften av statens investeringar. Socialskyddsfondernas andel är mycket liten. De offentliga investeringarna ökade både nominellt och reellt 2017. Ökningen i statens investeringsutgifter avtog klart jämfört med fjolåret, men lokalförvaltningens investeringar fortsatte att öka i relativt snabb takt. De offentliga investeringsutgifterna har normalt varierat rejält och denna trend förutspås fortsätta också kommande år. Tilläggsatsningar under 2018, särskilt satsningar på regeringens spetsprojekt, ökar statens investeringsutgifter. De offentliga investeringsutgifterna minskar 2019 när dessa projekt avslutas. Lokalförvaltningens investeringar håller en hög nivå de närmaste åren tack vare det livliga byggandet av sjukhus.

1.4 Inhemsk produktion

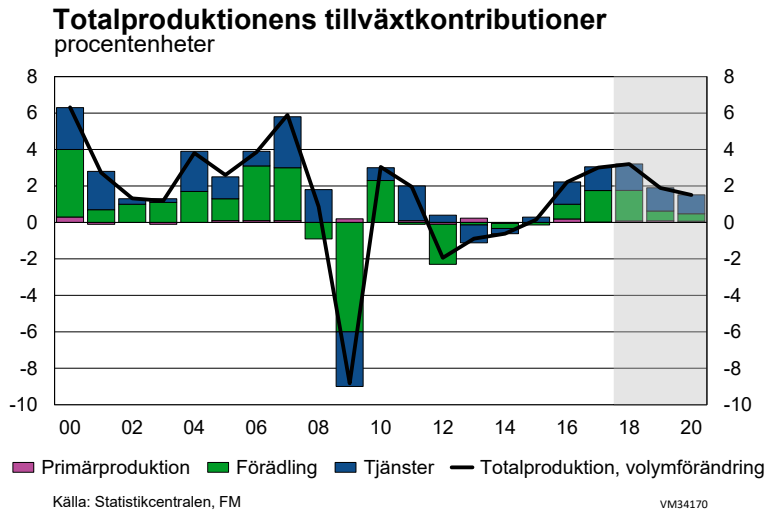
1.4.1 BNP

Den ekonomiska tillväxten avtar något

Tillväxten inom produktionen tilltog i början av året. Under första hälften av året var värdeökningen i hela ekonomin två och halv procent större än ett år tidigare. Nivån på den totala värdeökningen är dock alltjämt cirka en procent lägre än före finanskrisen, eftersom industriproduktionen fortfarande är klart mindre. I början av året var produktionen i alla huvudbranscher större än ett år tidigare. Produktionsökningen var störst inom förädling, det vill säga industrin och byggandet. Inom skogs- och kemisk industrin och informationstjänsterna samt finansverksamhet) var värdeökningen mindre än ett år tidigare.

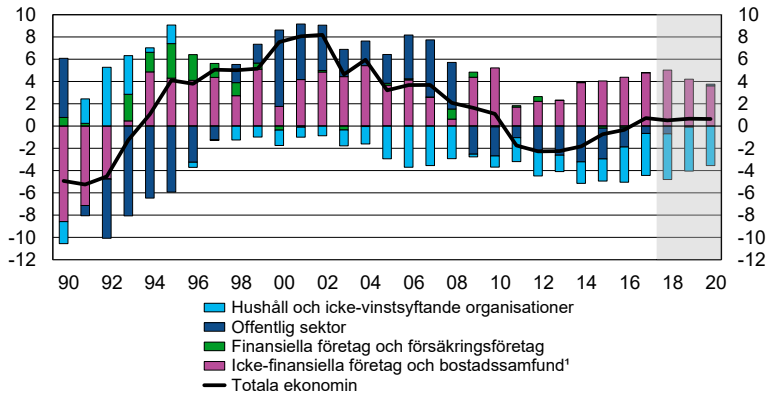
Innevarande år är på väg att bli det bästa året under den nuvarande konjunkturfasen, eftersom konjunkturuppgången förutspås fortsätta i år. Industriföretagens produktionsförväntningar är positiva, byggandet av storprojekt i bygginvesteringarna fortsätter och servicebranschernas försäljningsutsikter har förbättrats. Vissa tecken på begränsningar av tillväxten finns också, eftersom värdet av nya order inom industrin minskade med 4,5 % jämfört med året innan under perioden januari–juni. Vid många företag råder dessutom brist på yrkeskunnig arbetskraft och på sina håll också på kapacitet. Enligt Finlands näringslivs enkäter är hindren för tillväxt inom många branscher i det privata affärslivet allmännare än de var i slutet av fjolåret. De krävande väderleksförhållandena begränsar för sin del jordbruksproduktionen för andra året i rad.

Trots hindren för produktionstillväxten kommer hela ekonomin att vara fortsatt aktiv. Tillväxten bottnar i en stark orderingång i industrin, som tyder på att den internationella efterfrågan är stor, de talrika påbörjade privata och offentliga byggprojektens framsteg och omstruktureringen av ekonomin, som leder till att efterfrågan på tjänster är stark. Trots att den snabbaste tillväxtfasen som ägde rum i årets början förefaller vara över, tyder genomförda enkäter på att den positiva konjunkturfasen kommer att fortsätta åtminstone i ett halvt år framöver. Dessutom stöder prognosens bakgrundsantaganden om en fortsatt växande världshandel och världsekonomin den exportinriktade industriproduktionen och därmed indirekt tillväxtutsikterna för affärslivets tjänstproduktion. I synnerhet den växande importen från Finlands viktigaste handelsområde Europa främjar den finska industri som tillverkar investerings- och mellanprodukter. Tack vare en bred tillväxtbas och ett starkt momentum kommer förädlingsvärdet i hela ekonomin att öka med drygt tre procent i år. Nästa och därpå följande år kommer tillväxttakten att plana ut, men totalproduktionen kommer ändå att öka med nästan två procent 2019 och 2020.

Nettokreditgivning enligt sektor

i förhållande till BNP, %

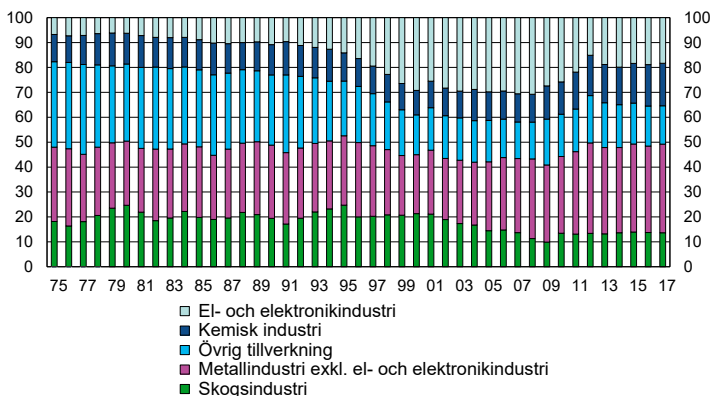
1.4.2 Förädling

Industriproduktionen driver tillväxten

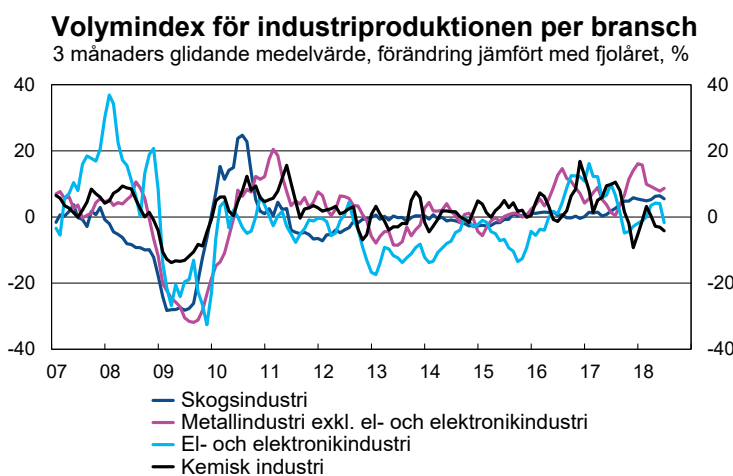
Konjunkturuppgången i industriproduktionen fortsatte i början av året och branschens förädlingsvärde ökade med nästan fyra procent jämfört med ett år tidigare. Konjunktoren förbättrades på bred front, då produktionen i alla huvudbranscher var större än ett år tidigare, med undantag för skogs- och kemisk industri. I synnerhet i teknologiindustrin ökade produktionen snabbare än året innan tack vare en växande efterfrågan. Skogsindustrins produktion begränsades i viss mån av utmaningar med anknytning till virkesavverkning och den kemiska industrins produktion av att ordergången minskade.

Tillverkning

branschernas andel av värdeökningen, %

Merparten av industriproduktionen består av råvaror och investeringsvaror som exporteras och för vilka efterfrågan har förbättrats till följd av att världsekonomin och världshandeln tagit fart samt den ekonomiska tillväxten har ökat kapacitetsutnyttjandet. Vidare förbättrades den finska företagsverksamhetens kostnadskonkurrenskraft mätt i enhetsarbetskostnader i fjol, då arbetskraftskostnaderna per producerad enhet i hela ekonomin minskade nominellt med drygt två procent. I början av året började arbetskraftskostnaderna stiga. Produktivitetsutvecklingen har varit anspråkslös samtidigt som inkomstnivån har höjts allt snabbare. Industrieföretagens orderstock är mycket stark i synnerhet i skogs- och byggindustrin och garanterar produktionen för i medeltal flera månader framöver.

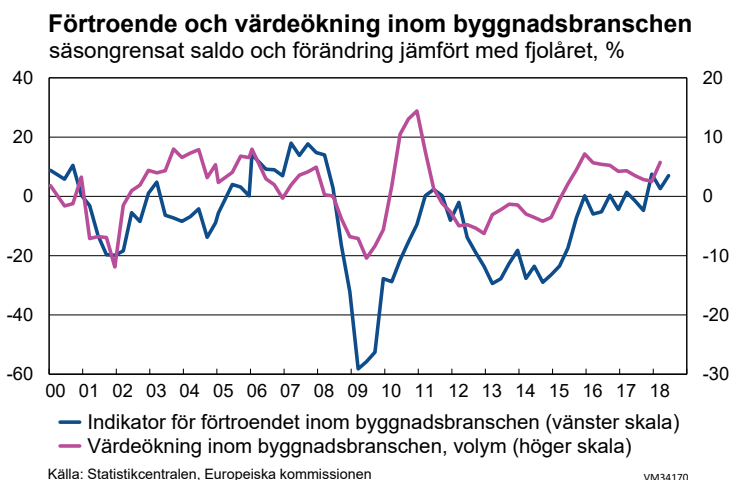
Enligt konjunkturenkätorna är tillväxtförutsättningarna under de närmaste månaderna bäst i teknologi-, byggprodukt- och skogsindustrin. De svagaste produktionsförväntningarna finns däremot i textil- och beklädnads- samt tryckeriindustrin. I skogsindustrin ökar produktionen till följd av efterfrågan på massa, kartong och sågvaror. Skogsindustrins tillväxt främjas dessutom av en kapacitetsökning. Industriproduktionen i sin helhet ökar med cirka sex procent i år tack vare positiva konjunkturutsikter och en stark orderstock.

De närmaste åren kommer exportefterfrågan att öka då världshandeln växer, även om takten avtar. Importen väntas öka nästa och därpå följande år, särskilt på den europeiska marknaden som är viktig för finska företag. Ökningarna av produktions-

kapaciteten och företagens ansträngningar att förbättra sina produkters konkurrenskraft stöder industriproduktionen under kommande år. Förädlingsvärdet inom industrin ökar med cirka 2,5 % nästa och därpå följande år. Trots tillväxten blir nivån på industriproduktionen fortfarande en tiondel mindre 2020 än under toppåret 2007.

Tillväxtfasen inom nybygget går mot sitt slut

Förädlingsvärdet i byggandet växte allt snabbare till fem procent i början av året. Tillväxten bottnade i en stark husbyggnation samtidigt som anläggningsarbeten minskade. Husbygget framskred starkt i synnerhet i fråga om bostads-, affärs-, kontors- och lantbruksbyggen. Uppsvinget berodde på en växande efterfrågan på bostäder i tillväxtcentren samt företagens satsningar på att bygga ut ny och ersätta tidigare kapacitet. Tillväxten fördelar sig dock regionalt ojämnt, för nybyggnadet är livligare i tillväxtcentra än utanför dem. I synnerhet i fråga om bostads- och kontorsbyggnader är behovet av reparationsbyggande stort.

Enligt enkäterna förbättrades konjunkturutsikterna i byggandet inte längre under sommaren, för den kraftiga produktionstillväxten har redan fortsatt i drygt tre år. Dessutom började antalet byggandestillstånd minska i början av året. Många stora byggprojekt kommer att bli färdiga den närmaste tiden och en del av dem har varit av engångsnatur, så de ersätts inte genast med nya motsvarande projekt. Produktionens nivå är hög och branschens kapacitet är utnyttjad nästan till fullo. Bygg-

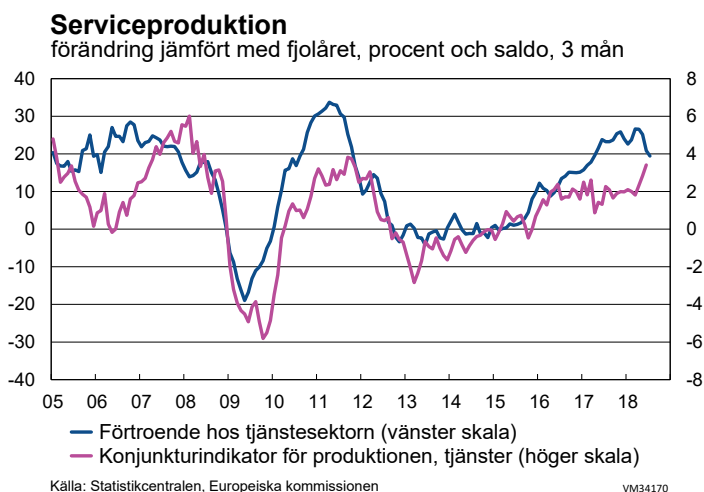
branschen dras dessutom med en mer utbredd brist på yrkeskunnig arbetskraft än de andra huvudbranscherna. Med stöd av de pågående byggprojekten ökar produktionen i byggnadsbranschen ytterligare med fyra procent i år, men byggverksamheten är inte längre den snabbast växande branschen i ekonomin.

I tillväxtcentra fortsätter det livliga byggandet också nästa och därpå följande år, men av antalet beviljade bygglov att döma börjar antalet påbörjade nybyggnadsprojekt minska. Åren 2019–2020 ligger tyngdpunkten på ett fåtal stora nybyggnadsprojekt och reparationsbyggnade, så förädlingsvärdet inom byggverksamheten i sin helhet minskar något nästa och därpå följande år.

1.4.3 Tjänster

Företagens efterfrågan driver tjänsteproduktionen

Tjänsteproduktionen har ökat oavbrutet under tre år och var fortfarande ett par procent i början av året. Förädlingsvärdet inom tjänster ökade snabbt i de privata och blygsamt i de offentliga branscherna. Tillväxten var starkast inom affärlivets tjänster med undantag för finansierings- och försäkringsverksamheten. Försäljningen av konsumenttjänster ökade också då köpkraften förbättrades.

Konjunkturläget är stabilt för de privata tjänsterna. Försäljningen är på väg uppåt och väntas allmänt fortsätta att öka de närmaste månaderna. Färre företag än tidigare i servicebranschen lider av bristande efterfrågan. Däremot utgör bristen på kompetent arbetskraft ett allt större hinder för tillväxt inom tjänster, i synnerhet i informations-, kommunikations- och fastighetstjänsteföretag. Ändå väntar sig dessa företag att försäljningsökningen ska ta fart under slutet av året. I år ökar förädlingsvärdet inom tjänster med drygt 2,5 % jämfört med fjolåret.

Tjänsteproduktionen gynnas i fortsättningen av efterfrågan i andra branscher och av hushållens gynnsamma inkomstutveckling. Det finns därmed fortsatt goda förutsättningar för tillväxt i servicebranscherna. Den internationella efterfrågan ökar produktionen av tjänster som tjänar den utländska efterfrågan, och genom mellanprodukter även den inhemska efterfrågan. Gränserna för tillväxt börjar dock bli allt tydligare och efter den långa perioden av tillväxt börjar konjunkturutvecklingen mattas av. Nästa och därpå följande år avtar tjänsteproduktionens tillväxt något jämfört med i år och fortsätter att växa med knappt två procent per år.

Tabell 10. Produktion per bransch

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	I medeltal
	andel, % ¹	procentuell volymförändring						2017/2007
Industriproduktion	21,1	-1,7	2,3	7,1	6,1	2,6	2,3	-2,1
Byggande	7,1	3,3	5,1	3,3	4,0	-0,5	-1,1	-0,0
Jord- och skogsbruk	2,7	-0,1	7,0	0,6	2,9	3,5	2,5	2,3
Industriproduktion och byggande	28,2	-0,5	3,0	6,1	5,5	1,9	1,5	-1,6
Tjänster	69,1	0,4	1,7	1,9	2,6	1,8	1,5	0,5
Produktion till baspris	100,0	0,1	2,2	3,0	3,2	1,9	1,5	-0,2
Bruttonationalprodukt till marknadspris		0,1	2,5	2,8	3,0	1,7	1,6	-0,0
Arbetets produktivitet inom samhällsekonomin		0,2	2,0	2,3	1,2	1,1	1,0	0,1

¹ Andel av produktionen, löpande priser.

1.5 Arbetskraft

Fler sysselsatta än någonsin tidigare

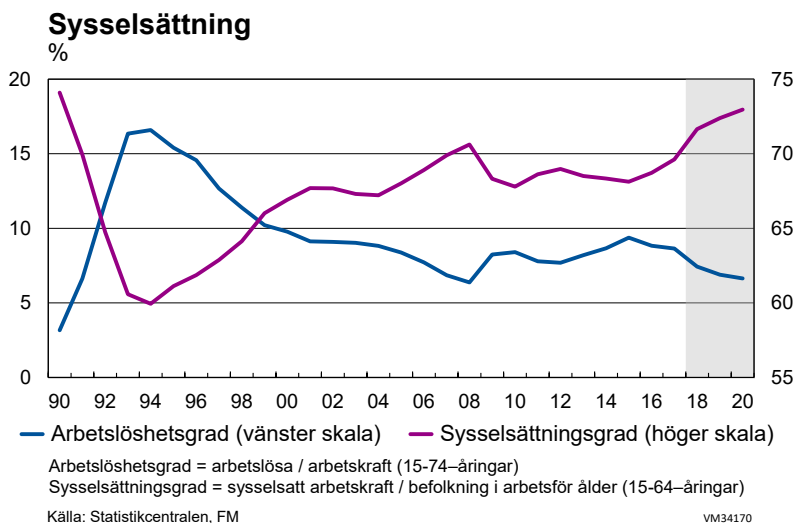
I början av 2018 ökade sysselsättningen till och med snabbare än vad man skulle kunna anta utifrån den ekonomiska aktiviteten. Enligt en arbetskraftsundersökning ökade antalet sysselsatta under perioden januari–juni med 2,9 % jämfört med läget ett år tidigare. I juni passerade sysselsättningstrenden sin tidigare rekordnivå, det vill säga läget under konjunkturtoppen 2008. Trenden för sysselsättningsgraden steg till 71,8 % i juni.

Antalet arbetstimmar har ökat något långsammare än antalet sysselsatta i början av året, vilket tyder på att den relativa andelen deltids- och visstidsanställningar har ökat. Risken för att den så kallade aktiveringsmodellen skulle öka andelen kortjobb verkar ändå vara liten, eftersom största delen av sysselsättningsökningen i början av året enligt arbetskraftsundersökningen utgjordes av heltidsanställningar.

Efterfrågan på arbetskraft förbättrades ytterligare. Klart fler lediga jobb anmäldes till Te-centralerna i början av året jämfört med ett år tidigare. De finländska företagens sysselsättningsförväntningar var fortfarande på topp enligt Europeiska kommissionens förtroendeindikatorer. Mätt i andelen lediga platser av alla arbetstillfällen ligger efterfrågan på arbetskraft i Finland dock bara på EU:s medelnivå.

Sysselsättningsökningen förväntas avta något under hösten, vilket innebär att antalet sysselsatta innevarande år blir 2,6 % större än året innan. Sysselsättningsgraden förutspås stiga till 71,7 %.

Arbetslösheten minskade snabbt i början av året enligt såväl Statistikcentralens arbetskraftsundersökning som Arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik. Trenden för arbetslöshetsgraden sjönk till 7,2 % i juni. Antalet arbetslösa minskade i början av året inom alla områden och i alla åldersgrupper. Den snabba sysselsättningsökningen bidrar till att antalet arbetslösa i år minskar klart mer än under fjolåret. Arbetslöshetsgraden för hela 2018 förutspås bli 7,4 %.

Trots den avtagande ekonomiska tillväxten upprätthåller den måttfulla utvecklingen av reallönerna efterfrågan på arbetskraft under perioden 2019–2020. Till följd av det stora antalet arbetslösa och dolt arbetslösa samt insatserna för att utöka arbetskraftsutbudet utgör utbudet på arbetskraft ännu inte ett hinder för sysselsättningens och ekonomins tillväxt när man ser till ekonomin som helhet. Trycket på arbetsmarknaden, det vill säga antalet lediga platser i förhållande till antalet arbetslösa, har höjts till nivån 2008, men är fortfarande relativt lågt i Finland jämfört med Sverige, Tyskland eller Förenta staterna.

Antalet sysselsatta ökar med 0,9 % 2019 och 0,6 % 2020. Sys­sel­set­ningsgraden stiger till 72,4 % 2019 och ytterligare till 73 % 2020.

Antalet dolt arbetslösa och långtidsarbetslösa är fortfarande klart större än under den förra konjunkturtoppen 2008. De senaste månaderna har emellertid också antalet sådana arbetslösa, den så kallade "hårda kärnan", minskat klart, vilket ger utrymme för minskning av arbetslöshetsgraden. Aktiveringen av dolt arbetslösa till att söka arbete dämpar inte längre minskningen av arbetslösheten i samma utsträckning som 2017. Den avtagande ekonomiska tillväxten dämpar för sin del minskningen av arbetslösheten i slutet av prognosperioden. Arbetslöshetsgraden sjunker till 6,9 % 2019 och ytterligare till 6,6 % 2020.

Trots att utbudet av arbetskraft är tillräckligt när man ser till hela ekonomin, kan man redan se flaskhalsar på arbetsmarknaden i vissa yrkesgrupper. Finlands näringslivs konjunkturbarometer och Arbets- och näringsministeriets yrkesbarometer visar att arbetsgivarna har brist på i synnerhet yrkeskunniga bygg- och fastighetsarbetare samt sakkunniga inom informations-, hälso- och socialtjänster.

Flaskhalsarna på arbetsmarknaden kan åtgärdas genom att satsa på kompetens och utbildning, förbättra incitamenten för att arbeta samt utöka den arbetsrelaterade invandringen. Flaskhalsarna leder i sista hand till en högre lönenivå i de branscher där det råder brist på arbetskraft.

Tabell 11. Arbetskraftsbalans

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	1000 personer i medeltal per år					
Befolkning i arbetsför ålder (15-74 åringar)	4102	4109	4114	4127	4138	4140
förändring	6	7	5	14	11	2
Befolkning i arbetsför ålder (15-64 åringar)	3476	3463	3451	3440	3436	3429
förändring	-15	-13	-12	-11	-4	-7
Sysselsättning (15-74 åringar)	2437	2448	2473	2538	2561	2575
därav 15-64 åringar	2368	2379	2403	2465	2487	2502
Arbetslösa (15-74 åringar)	252	237	234	204	190	183
	procent					
Sysselsättningsgrad (15-64 åringar)	68,1	68,7	69,6	71,7	72,4	73,0
Arbetslöshetsgrad (15-74 åringar)	9,4	8,8	8,6	7,4	6,9	6,6
	1000 personer under ett år					
Immigration, netto	12	16	17	17	17	17

1.6 Inkomster, kostnader och priser

1.6.1 Löner

År 2017 utvecklades förtjänstnivån i huvudsak i enlighet med konkurrenskraftsavtalet som parterna på arbetsmarknaden förhandlade fram. Förtjänstnivåindex steg enligt de preliminära uppgifterna med 0,2 %. Hela ekonomins lönesumma ökade med 2,2 % 2017.

Parterna förhandlade branschvis om löneförhöjningarna 2018 och 2019. Avtalsförhöjningarna följer i regel den linje som teknologiindustrin öppnade med. De nominella förtjänsterna beräknas öka med 1,8 % 2018 och 2,6 % 2019. Löneglidningarna väntas bli något mindre än genomsnittet till följd av lokala avtal och företagsvisa potter.

Hela ekonomins lönesumma förutspås öka med 4,2 % 2018 och 3,5 % 2019.

År 2020 förutspås de nominella förtjänsterna öka med 3,0 % och hela ekonomins lönesumma med 3,6 %. Förtjänstutvecklingen påskyndas av att nedskärningarna av semesterpenningen inom den offentliga sektorn slopas.

Under de närmaste åren väntas förtjänstnivån fortfarande stiga långsammare än under 2000-talet i genomsnitt, vilket stämmer överens med den relativt höga arbetslösheten.

Tabell 12. Disponibel inkomst

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	I medeltal
	andel, %	procentuell förändring						2017/2007
Löntagares kompensationer	57,3	1,0	1,7	0,7	3,4	2,8	3,8	2,0
Löner och arvoden	47,2	1,0	1,4	2,2	4,2	3,5	3,6	2,2
Arbetsgivares socialskyddsavgifter	10,3	1,4	2,5	-5,5	-0,3	0,3	4,4	1,0
Förmögenhets- och företagarinkomster, net	28,1	7,2	8,9	11,7	6,6	5,1	4,0	0,9
Skatter på produktion och import minus subventioner	15,7	-0,1	5,9	1,5	3,3	2,9	2,1	3,1
Nationalinkomst	100,0	2,3	4,1	3,7	4,3	3,6	3,6	1,8
Disponibel inkomst		2,4	4,2	4,0	4,3	3,6	3,6	1,8
Bruttonationalinkomst, md euro		211,5	219,2	226,5	235,8	244,0	252,5	

Tabell 13. Index för löntagarnas förtjänstnivå och arbetskostnaderna per producerad enhet

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	I medeltal
	procentuell förändring						2017/2007
Avtalslöneindex	0,6	0,6	-0,3	1,2	2,0	2,3	1,4
Löneglidning m.m.	0,8	0,3	0,5	0,6	0,6	0,7	0,5
Förtjänstnivåindex	1,4	0,9	0,2	1,8	2,6	3,0	2,4
Real förtjänstnivå ¹	1,6	0,5	-0,5	0,7	1,1	1,3	0,9
Medelinkomst ²	1,4	0,7	0,2	2,2	2,7	3,1	2,3
Enhetsarbetskostnad i hela samhällsekonomin ³	0,9	-0,6	-2,2	0,1	0,9	2,2	2,2

1) Förtjänstnivåindex dividerat med konsumentprisindex.

2) Hela samhällsekonomin lönesumma dividerad med löntagarnas arbetstimmar.

Siffrorna påverkas av strukturförändringar i samhällsekonomin.

3) Löntagaresättningarna dividerade med volymen av bruttofördlingsvärdet till baspris.

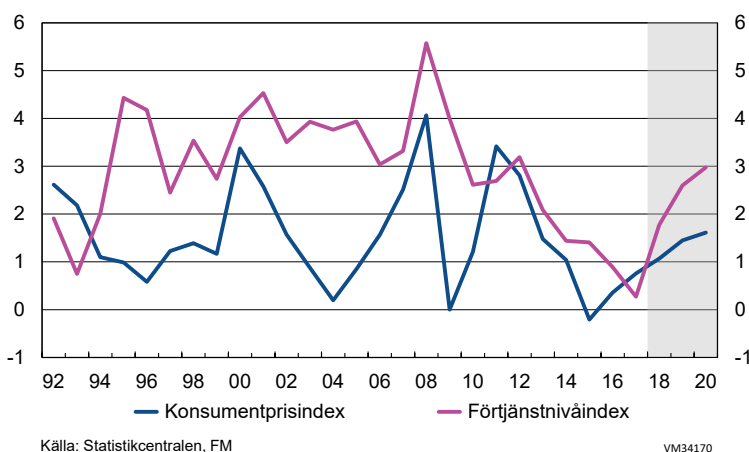
1.6.2 Konsumentpriser

År 2017 steg konsumentpriserna i genomsnitt 0,7 %, främst på grund av stigande priser på tjänster och energi. Sedan början av 2018 har inflationen tilltagit och i juni var det nationella konsumentprisindexets årliga förändring redan 1,2 %. Prishöjningen har varit mer omfattande än under fjolåret och den har också påverkats av höjningarna i den indirekta beskattningen.

Prognosen för inflationen 2018 är 1,1 % mätt enligt det nationella konsumentprisindexet. I år ökar inflationen främst på grund av att priserna på tjänster, livsmedel och energi stiger. Innevarande år har varupriserna fortsatt att sjunka i Finland och deras inverkan på inflationen är negativ även i år. Innevarande år driver förändringarna i den indirekta beskattningen på inflationen med uppskattningsvis 0,3–0,4 procentenheter, främst på grund av höjningarna av alkohol- och tobaksskatten.

Priset på råolja har stigit sedan mitten av 2017. Följaktligen väntas energipriserna stiga under innevarande år jämfört med nivån för ett år sedan. Även den starkare dollarn accentuerar det stigande oljepriset. Energins prisinflation väntas emellertid avta i slutet av 2018 på grund av jämförelsetidpunktens inverkan.

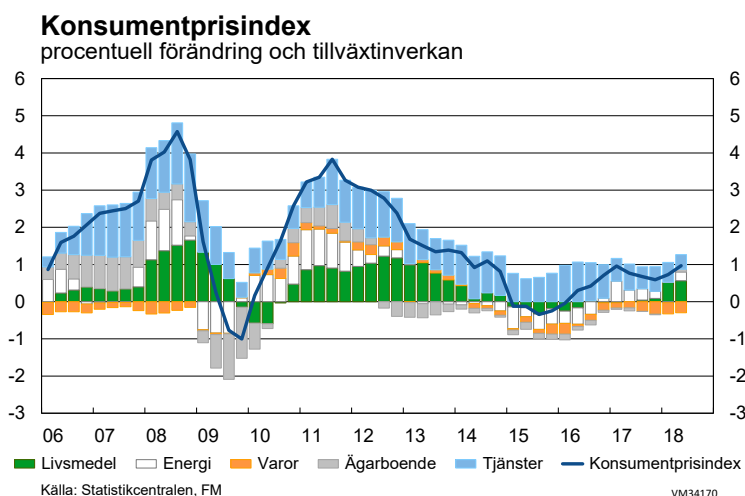
Konsumentpris- och förtjänstnivåindex förändring jämfört med fjolåret, %

Priserna på tjänster förväntas småningom stiga i takt med den stigande förtjänstnivån. Innevarande år blir ökningen dock måttlig – priserna på tjänster förutspås stiga med cirka en procent i år, vilket är klart långsammare än i fjol. En bidragande orsak är bland annat sänkningen av dagvårdsavgifterna och den avtagande höjningen av hyrorna.

Livsmedelspriserna väntas stiga i år. Världsmarknadspriserna på livsmedel har stigit sedan början av året, men i juli sjönk FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO:s matprisindex tydligt. Hemma i Finland medför den torra sommaren för sin del ett höjningstryck på livsmedelspriserna. Höjningen av livsmedelspriserna väntas fortsätta även under de följande åren av prognosperioden till följd av löneförhöjningarna och de stigande energipriserna.

Inflationstrycket i sin helhet väntas växa något under de följande åren av prognosperioden, eftersom det finns färre lediga resurser i samhällsekonomi när produktionsgapet blir positivt. Åren 2019 och 2020 väntas det nationella konsumentprisindexet stiga med 1,4 % och 1,6 %. Priserna på tjänster väntas småningom stiga snabbare under prognosperioden i takt med att löneförhöjningarna avspeglas i priserna. Under prognosperioden förväntas oljepriset stiga och dollarn bli starkare, vilket för sin del bidrar till inflationen 2019 och 2020.

Den tilltagande inflationen har också påverkat hela Europa. Inflationen i euroområdet tilltog till 2,1 % i juli 2018. Den tilltagande inflationen avspeglas också i inflationsförväntningarna. Europeiska centralbanken beräknar utgående från expertbedömningar att inflationen i euroområdet blir 1,7 % under innevarande år och de två följande åren. I år var inflationen i Finland klart långsammare än genomsnittet i euroområdet, i synnerhet till följd av varuprisernas utveckling. Inflationen förutspås emellertid tillta och närma sig genomsnittet i euroområdet mot slutet av prognosperioden.

Tabell 14. Prisindex

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	I medeltal
	procentuell förändring						2017/2007
Exportprisindex ¹⁾	-0,9	-2,1	3,1	2,4	1,9	1,5	0,2
Importprisindex ¹⁾	-4,3	-2,5	3,5	3,0	2,4	2,1	0,2
Konsumentprisindex	-0,2	0,4	0,7	1,1	1,4	1,6	1,5
Harmoniserat konsumentprisindex	-0,2	0,4	0,8	1,1	1,4	1,6	1,8
Basprisindex för hemmamarknadsvaror inklusive skatter	-2,7	-1,2	5,2	4,8	3,1	2,3	1,5
Byggnadskostnadsindex	0,5	0,5	0,3	2,4	2,4	2,2	1,3

¹⁾ Enligt nationalräkenskaperna

2 Offentlig ekonomi

2.1 Samtliga offentliga samfund

Det goda konjunkturläget i Finlands ekonomi förbättrar de offentliga finanserna. Under fjolåret minskade underskottet i de offentliga finanserna än en gång jämfört med året innan. Den ekonomiska tillväxten är fortsatt skälig ännu de närmaste åren, så saldot i de offentliga finanserna kommer i balans. Regeringens anpassningsåtgärder bidrar också till att minska underskottet. Vid övergången till nästa decennium avtar den ekonomiska tillväxten och saldot i de offentliga finanserna stärks inte längre.

Den offentliga skulden i förhållande till BNP minskar till under 60 % redan innevarande år. Nominellt fortsätter ändå den offentliga ekonomins skuldsättning. Trots högkonjunkturen har den offentliga skuldkvoten minskat mycket långsamt.

Ekonomins gynnsamma konjunkturfas skyler över de strukturella problemen i de offentliga finanserna. Befolkningen åldras, vilket syns i synnerhet som ett tillväxttryck i vård- och omsorgskostnaderna även i framtiden. De offentliga finanserna borde uppvisa ett klart överskott i början av 2020-talet för att de ska vila på en hållbar grund och kunna klara trycket som den åldrande befolkningen medför.

Statsförvaltningen¹ är den sektor i den offentliga ekonomin som uppvisar det största underskottet. Underskottet krymper emellertid under prognosperioden i och med att skatteintäkterna ökar och utgiftsutvecklingen är måttfull. Lokalförvaltningens saldo förbättrades i fjol av den exceptionellt stora ökningen av skatteintäkter, av vilken en del var verkningar av engångsnatur. Lokalförvaltningens underskott ökar igen under innevarande år, men minskar småningom under prognosperioden.

År 2021 överförs en del av lokalförvaltningens uppgifter till landskapen i och med landskaps- och vårdreformen. Den nya landskapsförvaltningen uppvisar ett underskott. Landskapsförvaltningens underskott beror till stor del på det stora antalet investeringar i verksamhetslokaler inom sjukvårdsdistrikten där besluten fattats redan tidigare, som överförs till landskapens lokalcentral.

Arbetspensionsanstalterna som hör till socialskyddsfonderna uppvisar ett klart överskott. Arbetspensionsanstalternas överskott ligger kvar på knappt en procent under prognosperioden. Å ena sidan ökar pensionsutgifterna i rask takt, men å andra sidan ökar den gynnsamma ekonomiska utvecklingen pensionsavgiftsintäkterna medan räntehöjningen förbättrar kapitalinkomsterna. De övriga socialskyddsfonderna uppvisar ett litet överskott. Arbetslöshetsutgifterna beräknas minska ytterligare och man utgår från att arbetslöshetsförsäkringsavgiften sänks under prognosperioden. En sänkning av avgiften minskar socialskyddsfondernas underskott så att det är nästan i balans.

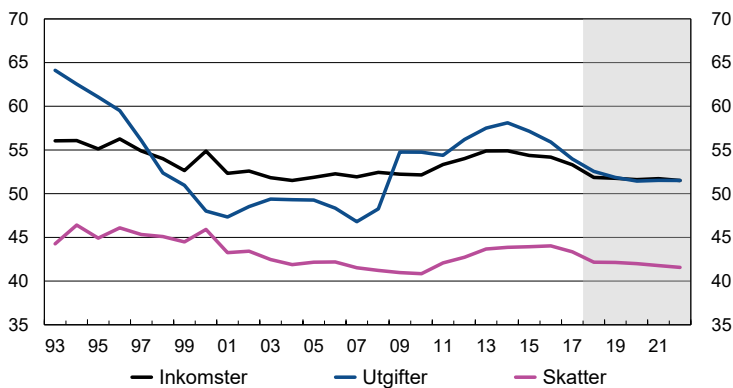
Utgiftsgraden, det vill säga utgifterna i förhållande till BNP, sjunker. Anpassningsåtgärderna enligt regeringsprogrammet och de sjunkande arbetslöshetsutgifterna sänker utgiftsgraden. Skattegraden, det vill säga den andel av BNP som skatterna och avgifterna av skattenatur står för, har minskat till följd av skattelättnader och konkurrenskraftsavtalet. Skattegraden förblir i stort sett oförändrad under de närmaste åren.

1 Finlands offentliga ekonomi består av statsförvaltningen, lokalförvaltningen och socialskyddsfonderna, som ytterligare är indelade i arbetspensionsfonder som sköter den lagstadgade pensionsförsäkringen och andra socialskyddsfonder. Från och med 2021 förändras den offentliga ekonomins struktur när de nya landskapen inleder sin verksamhet. Statistikcentralen beslutar först senare om sektorsklassificeringen av landskapsförvaltningen enligt nationalräkenskaperna. I Finansministeriets prognos för den offentliga ekonomin och bedömningar på medellång sikt som publiceras på hösten har landskapsförvaltningen avskiltats som en separat sektor.

Finland uppfyller de kriterier för underskottet och den offentliga skulden som fastställts i EU-fördraget. Finland beräknas följa också stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande del. I den preliminära budgetplanen för hösten 2019, som publiceras i oktober, finns närmare beskrivningar av praxis i anslutning till EU-bestämmelserna.

De offentliga finansernas risker är nära förbundna med den allmänna ekonomiska utvecklingen. Om den ekonomiska tillväxten visar sig bli långsammare än väntat blir ökningen av skatteintäkterna sämre än förutspått och exempelvis de konjunkturrelaterade arbetslöshetsutgifterna växer mer än förutspått. Vilken effekt den ekonomiska utvecklingen som avviker från prognosen har på skatteutfallet beror på vilka faktorer som ligger till grund för avvikelsen. Effekten blir större ju mer avvikelsen från prognosen som gäller den allmänna ekonomiska utvecklingen utgår från efterfrågan i hemlandet jämfört med de förändringar som efterfrågan i utlandet medför. En annan risk hänför sig till en avsevärd ökning av den offentliga ekonomins villkorade åtaganden efter finanskrisen 2008. Flera åtaganden som förfaller skulle kunna medföra svårigheter för den offentliga ekonomin när den offentliga skulden redan ligger på hög nivå. Den offentliga ekonomins åtaganden beskrivs i detalj i rutan på sidan 63.

De offentliga samfundens inkomster, skatter och utgifter
i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Tabell 15. Offentliga samfund¹⁾

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	md euro					
Direkta skatter	34,8	35,6	37,2	37,4	39,6	40,7
Skatter på produktion och import	29,7	31,1	31,5	32,6	33,4	34,0
Socialförsäkringsavgifter	27,0	28,0	27,4	28,0	28,4	30,0
Skatter och socialskyddsavgifter totalt ²⁾	92,1	95,2	97,0	98,8	102,1	105,4
Övriga inkomster ³⁾	22,5	22,5	23,2	23,4	24,1	24,8
erhållna räntor	2,1	1,9	1,8	1,8	2,0	2,2
Inkomster totalt	114,0	117,1	119,3	121,5	125,5	129,5
Konsumtionsutgifter	51,1	51,6	51,2	52,5	54,1	56,0
Subventioner	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Socialförmåner och -bidrag	41,6	42,2	42,7	43,3	44,2	45,4
Övriga transfereringar	5,8	5,7	5,3	5,4	5,6	5,7
Subventioner och transfereringar totalt	50,2	50,6	50,7	51,4	52,5	53,8
Kapitalavgifter ⁴⁾	8,9	9,2	9,4	9,9	9,7	9,8
Övriga utgifter	9,5	9,4	9,5	9,3	9,5	9,6
erhållna räntor	2,4	2,3	2,2	2,0	2,0	2,1
Utgifter totalt	119,8	120,8	120,8	123,1	125,7	129,1
Nettoutlåning (+) / nettoupplåning (-)	-5,8	-3,7	-1,5	-1,6	-0,2	0,4
Statsförvaltningen	-6,3	-5,7	-4,0	-3,5	-1,8	-1,8
Lokalförvaltningen	-1,4	-0,9	-0,3	-1,1	-0,8	-0,7
Arbetspensionsanstalterna	2,7	2,4	2,0	2,1	2,1	2,3
Övriga socialskyddsfonder	-0,8	0,5	0,8	0,9	0,3	0,6
Primärt överskott ⁵⁾	-5,4	-3,3	-1,0	-1,4	-0,1	0,4

1) Enligt nationalräkenskaperna

2) Innehåller kapitalsskatter

3) Inkl. kapitaltransfereringar och förslitning av kapital

4) Bruttobildning av kapital och kapitaltransfereringar

5) Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

Tabell 16. Parametrar för den offentliga ekonomin

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	i förhållande till BNP, %					
Skatter och socialskyddsavgifter	43,9	44,0	43,3	42,2	42,1	42,0
Den offentliga sektorns utgifter ¹	57,1	55,9	54,0	52,6	51,9	51,4
Den offentliga sektorns nettoutlåning	-2,8	-1,7	-0,7	-0,7	-0,1	0,2
Statsförvaltningen	-3,0	-2,7	-1,8	-1,5	-0,7	-0,7
Lokalförvaltningen	-0,7	-0,4	-0,1	-0,5	-0,3	-0,3
Arbetspensionsanstalterna	1,3	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9
Övriga socialskyddsfonder	-0,4	0,2	0,3	0,4	0,1	0,2
Primärt överskott ²	-2,6	-1,5	-0,4	-0,6	-0,0	0,1
Den offentliga sektorns skuld	63,5	62,9	61,3	59,9	59,1	57,9
Statsskulden	47,6	47,4	47,3	46,0	45,3	44,3
Sysselsättning inom den offentliga sektorn, 1000 personer	619	614	618	616	613	611
Staten	133	131	130	128	127	126
Lokalförvaltningen	475	472	476	476	474	474
Socialskyddsfonderna	11	11	11	11	11	11

1) EU harmonisering.

2) Nettoutlåning utan nettoräntor.

Tabell 17. Euroområdet finansiella sparande och skuld

	2017	2018**	2019**	2017	2018**	2019**
	Finansiellt sparande			Skuld		
	i förhållande till BNP, %					
*Finland	-0,7	-0,7	-0,1	61,3	59,9	59,1
Finland						
Storbritannien	-1,9	-1,9	-1,6	87,7	86,3	85,3
Sverige	1,3	0,8	0,9	40,6	38,0	35,5
Danmark	1,0	-0,1	-0,0	36,4	33,6	32,3
Irland	-0,3	-0,2	-0,2	68,0	65,6	63,2
Spanien	-3,1	-2,6	-1,9	98,3	97,6	95,9
Nederländerna	1,1	0,7	0,9	56,8	53,5	50,1
Luxemburg	1,5	0,9	0,7	23,0	22,6	22,5
Portugal	-3,0	-0,9	-0,6	125,7	122,5	119,5
Österrike	-0,7	-0,5	-0,2	78,4	74,8	71,7
Tyskland	1,3	1,2	1,4	64,1	60,2	56,3
Frankrike	-2,6	-2,3	-2,8	97,0	96,4	96,0
Belgien	-1,0	-1,1	-1,3	103,1	101,6	100,2
Italien	-2,3	-1,7	-1,7	131,8	130,7	129,7
Grekland	0,8	0,4	0,2	178,6	177,8	170,4

Källa: EU-kommissionens prognos våren 2018, *Finland: FM hösten 2018.

2.1.1 Bedömningar av finanspolitikens verkningar

På basis av enskilda inkomst- och utgiftstransaktioner är finanspolitiken något stramare 2018 än året innan i fråga om alla offentliga finanser. Regeringen har fattat beslut om anpassningsåtgärder på cirka 700 miljoner euro som riktar sig mot statsfinanserna. Dessa åtgärder inkluderar bland annat indexfrysningar. Även kommunernas egna anpassningsåtgärder skärper finanspolitiken. De skattelättnaderna som regeringen har fastställt stimulerar å sin sida finanspolitiken.

År 2018 beräknas skattegraden minska till cirka 42,2 % i förhållande till BNP. Skattegraden väntas stanna på samma nivå också under 2019–2020. Utgiftsgraden började sjunka 2015 och samma utveckling väntas fortsätta under 2018–2020 tack vare sparåtgärder och minskade konjunkturrelaterade utgifter.

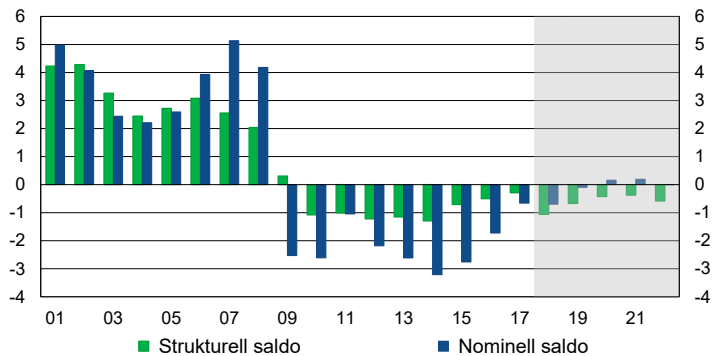
Hur finanspolitiken är inställd kan också granskas med hjälp av förändringen i det strukturella saldot beräknad enligt EU:s gemensamma beräkningsmetod.¹ En granskning av hur finanspolitiken är inställd enligt metoden i fråga ger inte en bild som helt sammanfaller med en granskning som härletts från enskilda inkomst- och utgiftstransaktioner. Exempelvis försvagar en ökning av de åldersbundna utgifterna det strukturella saldot under prognosperioden, även om inga nya beslut som ökar utgifterna fattas.

Det uppskattas att det strukturella saldot försvagas något 2018, så enligt den indikatorn kan finanspolitiken anses ha blivit något mer stimulerande. Det strukturella underskottets ökning påverkas av produktionsgapet som snabbt håller på att slutas, de åldersbundna utgifterna ökar och de tillfälliga och exceptionellt stora skatteintäkterna från 2017 försvinner. År 2019 väntas det strukturella underskottet för sin del minska något och därefter förbli i stort sett oförändrat.²

1 Det strukturella saldot beräknas genom att man undanröjer konjunkturläget inverkan på den offentliga sektorns saldo och engångsåtgärder. Den återstående delen beskriver den bedrivna politikens och andra än konjunkturrelaterade faktors inverkan på saldot. Förändringarna i det strukturella saldot beskriver således förändringarna i den totala inställningen av finanspolitiken. När det strukturella saldot stärks är finanspolitiken åtstramande. Ett svagare strukturellt saldo innebär å sin sida att finanspolitiken är stimulerande.

2 I beräkningen av det strukturella saldot har följande engångsåtgärder beaktats: För det första minskar överföringen av uppbörden av mervärdesskatt på import från Tullen till Skatteförvaltningen skatteintäkterna som en engångsföreteelse under 2018 med cirka 150 miljoner euro. För det andra tidigareläggs uppbörden av kvarsskatter till följd av Valmis-projektet, vilket ökar skatteintäkterna som en engångsföreteelse 2019 med cirka 230 miljoner euro.

Nominell och strukturell saldo hos den offentliga sektorn i förhållande till BNP, %

Beräkningarna baserar sig på EU-kommissionens produktionsfunktionsapproach

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

INVERKAN AV EN MÄTMETOD FÖR DEN POTENTIELLA PRODUKTIONEN PÅ FÖRÄNDRINGEN I DEN STRUKTURELLA BALANSEN¹

Förändringen i den strukturella balansen är ett sätt att bedöma hur finanspolitiken är inställd. Den strukturella balansen beräknas genom att man undanröjer konjunkturläget inverkan på den offentliga sektorns nominella balans och åtgärder av engångsnatur. På så sätt försöker man bedöma den bedrivna politikens och andra än konjunkturrelaterade faktorer inverkan på den offentliga sektorns balans. Om den strukturella balansen försämras anser man att finanspolitiken blir mer stimulerande, medan en starkare strukturell balans tolkas som en åtstramning av finanspolitiken.

Konjunkturläget inverkan på den offentliga sektorns balans bedöms med hjälp av produktionsgapet. Produktionsgapet berättar hur mycket ekonomins produktion vid en viss tidpunkt avviker från sin potentiella nivå. Den potentiella produktionsnivån för sin del beskriver ekonomins tillväxtbana på lång sikt eller den hållbara produktionsnivå som garanterar en stabil inflation. Ett positivt produktionsgap visar att ekonomins kapacitet överutnyttjas och ekonomin utsätts för både pris- och löneökningstryck. När produktionsgapet är negativt är ekonomins resurser underutnyttjade i förhållande till potentialen.

Den potentiella produktionen och produktionsgapet är icke skönjbara variabler. Eftersom deras verkliga nivå inte är skönjbar måste de bedömas. Därför förknippas bedömningen av den potentiella produktionen och produktionsgapet med osäkerhet. Osäkerhet orsakas å ena sidan av att man inte säkert kan veta vilket det rätta sättet att bedöma den potentiella produktionen. Å andra sida skapas osäkerhet av att

¹ Texten baserar sig på en utredning under beredning i Finansministeriet

kompletteringen och preciseringen av de tidsserier som uppskattningen baserar sig på ofta påverkar bedömningen av den potentiella produktionen och därmed också produktionsgapet – i synnerhet i slutet av materialet. Den potentiella produktionen och produktionsgapet kan bedömas med många olika metoder. Nedan bekantar vi oss med några av metoderna med exempel.

Finansministeriet bedömer den potentiella produktionen och produktionsgapet med den produktionsfunktionsmetod som man utvecklat tillsammans inom EU. Metoden utgår från produktionsfunktionen för hela samhällsekonomin, där ekonomins produktion enligt ekonomisk teori består av kontributioner av kapital, arbetsinsats och teknisk utveckling. Den potentiella produktionen motsvarar produktionsfunktionens värde i en situation där arbets- och kapitalresursernas nyttjandegrad är normal (varken över- eller underutnyttjade) och den tekniska utvecklingen på lång sikt följer trenden (Álvarez och Gómez-Loscos, 2017). Ur ett politiskt perspektiv är en av produktionsfunktionsmetodens styrkor att den är relativt tillförlitlig i slutet av materialet (Cotis m.fl., 2004). Den möjliggör också analys av faktorerna som ligger till grund för förändringar i den potentiella produktionen (Havik m.fl., 2014), det vill säga forskning i hur stor del av en förändring i den potentiella produktionen som orsakats av kapital, sysselsättning och teknisk utveckling. Även de internationella organisationerna IMF och OECD använder produktionsfunktionsmetoden till att bedöma den potentiella produktionen och produktionsgapet.

Den potentiella produktionen och produktionsgapet bedöms också ofta med statistiska metoder utifrån en BNP-tidsserie. Där trenden för BNP på lång sikt tolkas som en nivå i den potentiella produktionen medan konjunkturkomponenten i sin tur tolkas som produktionsgap. Hodrick-Prescott-filtret (HP-filtret) är ett exempel på en allmänt använd statistisk metod för bedömning av den potentiella produktionen och produktionsgapet. I HP-filtret uppskattas BNP:s trend genom att lösa ett optimeringsproblem med två motsatta mål: det ena är trendens överensstämmelse med utfallet för BNP-tidsserien och det andra trendens jämnhet. Fördelar med HP-filtret är dess lätthet, enkelhet och genomskådlighet (Álvarez och Gómez-Loscos, 2017). En av HP-filtrets svagheter är slutpunktsbias: under de sista åren av granskningsperioden har HP-filtrets trend en tendens att följa reala BNP.

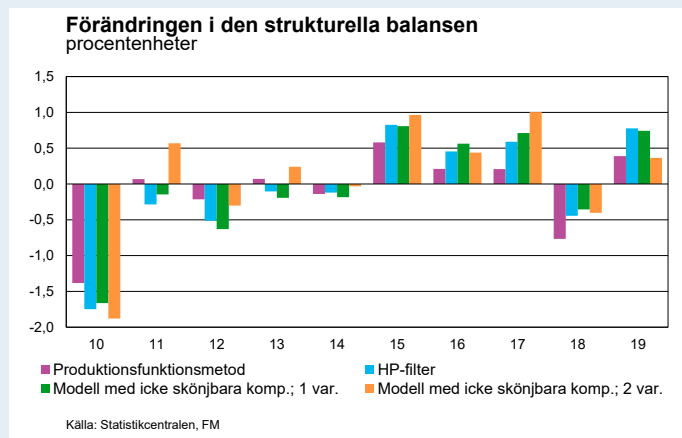
Ett annat exempel på statistiska metoder är modeller med icke skönjbara komponenter med en variabel. I dessa modeller antas BNP bestå av en trend, en cyklisk komponent och en eventuell oregelbunden komponent. Alla tre komponenter ses som icke skönjbara variabler, som uppskattas utifrån en BNP-tidsserie. Modellen kan definieras på många olika sätt genom att ändra antagandet om hur BNP:s cykliska komponent och trendkomponent bestäms.

Det finns också versioner av de statistiska metoderna med många variabler. Då utnyttjas utifrån ekonomisk teori också information om andra variabler, såsom inflation och arbetslöshet, utöver BNP i syfte att uppskatta den potentiella produktionen. På så sätt kan man stärka sambandet med ekonomisk teori och förbättra metodernas statistiska

egenskaper, exempelvis genom att minska slutpunktsbiasen och förbättra indikatorernas precision i realtid (Borio m.fl., 2014).

Vidstående figur visar förändringen i den strukturella balansen (i förhållande till BNP)² under perioden 2010–2019 med hjälp av fyra olika sätt att mäta produktionsgapet: EU-kommissionens produktionsfunktionsmetod, HP-filter samt modeller med icke skönjbara komponenter med en variabel och två variabler (inflation och BNP). För perioden 2018–2019 grundar sig beräkningarna på Finansministeriets prognos för makroekonomin.

Det finns skönjbara skillnader mellan metoderna i förändringen i den strukturella balansen. Förändringen håller i allmänhet ändå samma riktning, trots att storleken varierar. Ett undantag utgörs av åren 2011 och 2013, då de olika metoderna ger varierande resultat i fråga om riktningen för förändringen i den strukturella balansen. Det tyder på att metoderna återspeglar den korta perioden av positiv tillväxt efter kraschen 2009 och den påföljande nya nedgången på olika sätt i den potentiella produktionens bana och därmed i produktionsgapet. Skillnaderna mellan metoderna i resultatet för 2019 kan påverkas av slutpunktsbiasen. Exempelvis i värden som beräknats med HP-filtret kan slutpunktsbiasen vara avsevärd.

Källor:

- Álvarez, Luis J. och Gómez-Loscos, Ana (2017). "A Menu on Output Gap Estimation Methods". Documentos de Trabajo No. 1720, Banco De España.
- Borio, Claudio E.V.; Disyatat, Piti och Juselius, Mikael (2014). "A Parsimonious Approach to Incorporating Economic Information in Measures of Potential Output". BIS Working Paper No. 442.
- Cotis, Jean-Philippe; Elmeskov, Jørgen och Mourougane, Annabelle (2004). "Estimates of potential output: benefits and pitfalls from a policy perspective" in The euro area business cycles: stylized facts and measurement issues. Centre for Economic Policy Research, p. 35-60.
- Havik, Karel; McMorrow, Kieran; Orlandi, Fabrice; Planas, Christophe; Raciborski, Rafal; Röger, Werner; Rossi, Alessandro; Thu-Thysen, Anna och Vandermeule, Valerie (2014). "The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps". European Commission Economic Papers 535.

² Beräknad enligt formeln $sb_t = nb_t - e \cdot og_t - x_t$ där nb_t är den offentliga sektorns nominella balans i förhållande till BNP, e semielasticiteten mellan produktionsgapet och den offentliga sektorns nominella balans, og_t produktionsgapet och x_t faktorer av engångsnatur i förhållande till BNP. I beräkningen användes fullständig elasticitet.

2.1.2 De offentliga samfundens skuld

De offentliga samfundens skuld ökade med 1,1 miljarder euro 2017. Skuldens förhållande till BNP minskade emellertid med 1,7 procentenheter till 61,3 %. Skuldkvoten minskade för andra året i rad. Skulden fortsätter att öka de närmaste åren, men tack vare den ekonomiska tillväxten minskar skuldkvoten. Skuldkvoten väntas sjunka till strax under 60 % redan i år.

Största delen av den offentliga skulden, cirka 105 miljarder euro, är den statliga budgetekonomins skuld. Statsförvaltningens totala skuld uppgick till 115 miljarder euro 2017. Statens skuld fortsätter att öka de närmaste åren. Finansieringen av anskaffningarna av jaktplan börjar öka statens skuldtagning från och med 2021. År 2022 uppgår budgetekonomins skuld till 116 miljarder euro, det vill säga 43,5 % i förhållande till BNP.

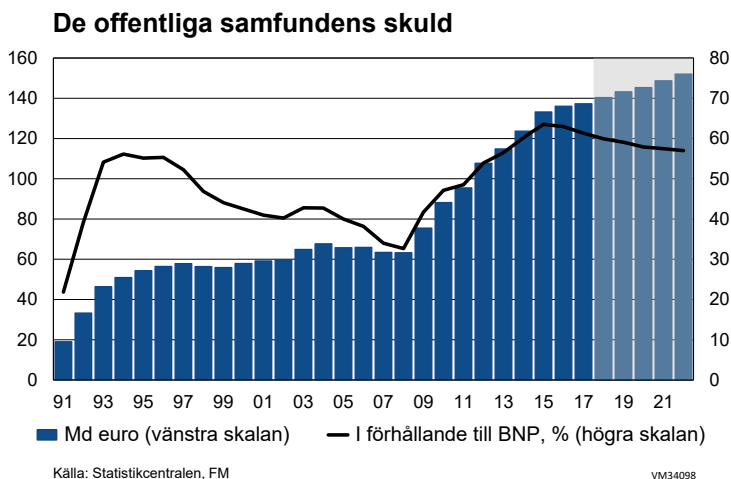
Lokalförvaltningens skuld uppgick till 19,1 miljarder euro och socialskyddsfondernas till cirka 2,8 miljarder euro 2017. Lokalförvaltningens skuld ökade med cirka 200 miljoner euro. Från och med innevarande år ökar lokalförvaltningens skuldtagning igen med cirka en miljard euro årligen. År 2021 överförs en del av lokalförvaltningens skuld till lokalcentralen, som ägs av de nyinrättade landskapen, och lokalförvaltningens skuldsättning avtar. Landskapsekonomins skuld uppskattas uppgå till cirka 5,1 miljarder euro i slutet av 2021.

Tabell 18. Ändringen av de offentliga samfundens skuldförhållande och faktorerna som påverkar det

	2016	2017	2018**	2019**	2020**	2021**	2022**
Skuldförhållandet, i förhållande till BNP, %	63,0	61,3	59,9	59,1	57,9	57,5	57,0
Ändring av skuldförhållandet	-0,5	-1,7	-1,4	-0,9	-1,2	-0,4	-0,5
Faktorer som påverkar ändringen av skuldförhållandet							
Primära finansiella balans	0,7	-0,3	-0,2	-0,8	-1,0	-1,1	-0,9
Ränteutgifterna	1,1	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Anskaffning av finansieringsmedel (netto), arbetspensionsanstalterna	1,2	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9
Övriga faktorer ¹	-1,5	-1,1	-0,3	0,2	0,1	0,6	0,4
Ändring av BNP	-2,0	-2,2	-2,8	-2,1	-2,1	-1,8	-1,8

1) Övriga faktorer inkluderar statens privatiseringsinkomster, utlåning samt effekterna av faktorer hänförande till värdering och periodisering av inkomster och utgifter.

Plusmärkt effekt höjer och minusmärkt effekt sänker skuldförhållandet.

Till den offentliga skulden räknas också andra poster än budgetstatens, kommunernas och samkommunernas skulder. För statens del inkluderas exempelvis skulder hos flera enheter och bolag som inte omfattas av budgeten i skulden. Dessutom räknas säkerheter som hänför sig till de derivatavtal som använts för hanteringen av statens skuldportfölj, skulder som hänför sig till statens livscykelprojekt, kärnavfallshanteringsfondens kapital och de mynt som är i omlopp in i de offentliga samfundens skuld. I lokalförvaltningens skuld inkluderas också skulder hos flera bolag som kommunerna äger. Socialskyddsfondernas skuld består av Arbetslöshetsförsäkringsfondens skuld och arbetspensionsanstaltens säkerheter som hänför sig till derivatavtal.

I den bifogade tabellen specificeras de faktorer som bidragit till förändringen i de offentliga samfundens skuldkvot. Bruttonationalproduktens tillväxt minskar skuldkvoten med i genomsnitt två procentenheter årligen och är den största enskilda faktorn som bidrar till förändringen i skuldkvoten.

Den offentliga sektorns primära saldo, det vill säga underskottet exklusive ränteutgifterna, uppvisade ett överskott 2017 och minskar därmed behovet att öka skulden under prognosperioden. De offentliga samfundens skuldtagning fortsätter emellertid eftersom ränteutgifterna och arbetspensionsanstaltens överskott är större än överskottet i det primära saldot. Arbetspensionsanstaltens överskott används inte till att täcka underskottet i de offentliga finanseringa utan överskottet fonderas för att täcka framtida arbetspensionsutgifter.

Övriga faktorer beskriver de övriga faktorerna som förklarar skillnaden mellan underskottet och förändringen i skuldförhållandet. Sådana faktorer är exempelvis periodiseringskillnader, täckande av underskottet med finansieringsmedel eller anskaffning av finansieringsmedel i stället för att betala av på skulden. Från och med 2021 ökar finansieringen av anskaffningarna av jaktplan statens skuldtagning och budgetunderskottet. I nationalräkenskaperna syns anskaffningarna av jaktplan som utgifter först i ett senare skede, när leveranserna av jaktplanen inletts.

VILLKORADE ÅTAGANDEN

Den offentliga ekonomins villkorade åtaganden har ökat avsevärt efter finanskrisen. Med villkorade åtaganden avses ett bindande ansvar i samband med någon händelse. När det genomdrivs kan ansvaret medföra utgifter för den offentliga ekonomin.

Villkorade åtaganden kan indelas i uttalade och dolda åtaganden. Uttalade åtaganden är till exempel statsborgen och statsgarantier eller statens kapitalansvar. Med kapitalansvar avses kapital som vid behov betalas till internationella finansinstitut, som man kan bli tvungen att betala exempelvis för att undvika att finansinstitutet drabbas av insolvens. Dolda åtaganden grundar sig inte på avtal, men i praktiken kan det offentliga samfundet i sista hand tvingas trygga till exempel finansmarknadens funktion.

De ekonomiskt viktigaste av de villkorade åtagandena är de offentliga samfundens borgensförbindelser eller garantier. Totalt uppgick de offentliga samfundens borgensförbindelser i slutet av 2017 till nästan 32 % i förhållande till BNP, det vill säga 71 miljarder euro.¹

Av undersektorerna i den offentliga ekonomin har statsförvaltningen de största borgensförbindelserna. Statsborgen och statsgarantierna har ökat avsevärt de senaste åren. Statsgarantierna uppgick i slutet av 2017 till mer än 50 miljarder euro, vilket är cirka 23 % i förhållande till BNP.² Före finanskrisen uppgick garantierna till 7 % i förhållande till BNP. Garantiernas ökning orsakas i synnerhet av det ökade antalet garantier med anknytning till exportfinansieringen. Andra viktiga borgensförbindelser är Statens bostadsfonds garantier, EFSF-garantier och statsborgen för studielån.

Utöver statsförvaltningen beviljar också lokalförvaltningen garantier. Kommunerna beviljar garantier för exempelvis sina dotterbolag och andra samfund. Kommunerna går dessutom tillsammans i borgen för Kommunfinans Ab:s kapitalanskaffning via

1. Källa: Eurostat. I nationalräkenskapernas statistik över de offentliga samfundens borgensförbindelser ingår inte bland annat garantier med anknytning till EFSF, eftersom de ingår i statistiken som borgenärsländernas skuld. I statens borgensstatistik ingår emellertid också EFSF-garantier.

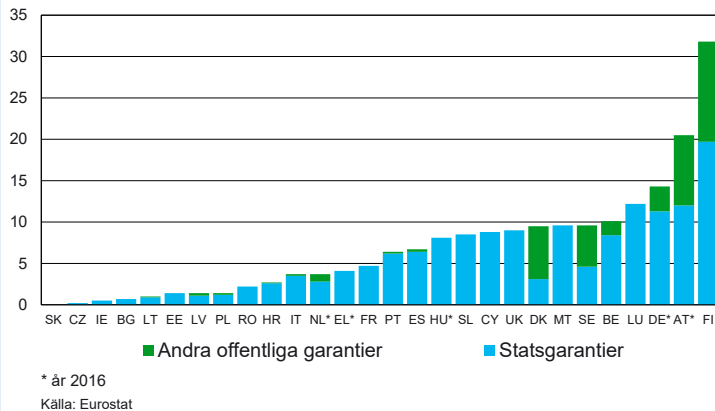
2. Källa: Statens borgensstatistik. Inkluderar EFSF-garantier

Kommunernas garanticentral. Lokalförvaltningens garantier 2017 uppgick till 12,1 % i förhållande till BNP. Enligt de preliminära uppgifterna har också lokalförvaltningens garantier ökat, i synnerhet under fjolåret.

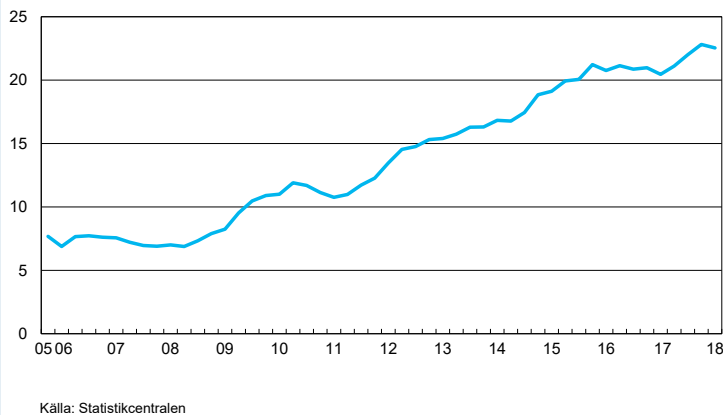
Internationellt sett är borgensförbindelserna inom Finlands offentliga finanser omfattande – enligt statistik från Eurostat klart de största bland EU-länderna. Trots att garantierna inte har medfört några betydande förluster de senaste åren orsakar deras ökning ändå en tilltagande risk för den offentliga ekonomin.

Statens direkta och villkorade åtaganden granskas och beskrivs i detalj i Finansministeriets överblick över statens ekonomiska åtaganden och risker, som publiceras årligen.

Offentliga garantier i vissa EU-länder 2017 i förhållande till BNP, %

Statsgarantier i förhållande till BNP, %

2.2 Statsförvaltningen

Underskottet i statsfinanserna har minskat de senaste åren. Trots detta var underskottet i fjol ännu betydande. Förbättringen av saldot berodde på att de totala intäkterna ökade medan utgifterna var oförändrade. Den största orsaken till förbättringen av saldot var de ökade skatteintäkterna, framför allt inkomstskatterna och mervärdesskatten. En del av de influtna skatteintäkterna var endast tillfälliga och bidrar inte längre till att stärka statsfinanserna 2018.

Underskottet i statsfinanserna minskar något under innevarande år. Skatteintäkterna ökar skäligen och regeringens åtgärder för att tygla utgifterna håller utgiftsökningen måttfull. Satsningarna på regeringens spetsprojekt ökar å sin sida investeringsutgifterna. Nästa år är förbättringen av saldot tydligare. De totala utgifterna ökar inte och skatteintäkterna ökar med mer än tre procent. Regeringens satsningar på spetsprojekt faller bort och anpassningsåtgärdernas inverkan på utgifterna ökar.

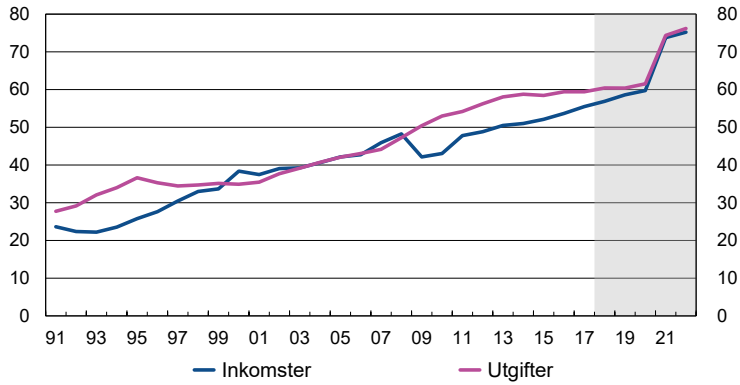
På medellång sikt minskar underskottet ytterligare något, men därefter börjar det öka på nytt. När den ekonomiska tillväxten avtar blir också intäktsökningen långsammare. Beredningen av landskaps- och vårdreformen samt inrättandet av landskapen 2021 ökar dessutom också statens utgifter åtminstone till en början.

Statens skuld uppgick till 105,8 miljarder euro i slutet av fjolåret. Statens budgetekonomi beräknas uppvisa ett underskott fram till slutet av decenniet, så statens skuldsättning fortsätter. Skuldsättningen ökar emellertid mycket långsammare. Statsskulden uppskattas uppgå till cirka 116 miljarder euro 2022, vilket är cirka 43 % i förhållande till BNP.

I slutet av 2017 uppgick statens garantistock till mer än 50 miljarder euro, det vill säga nästan 93 % i förhållande till utgifterna i statsbudgeten. Garantistocken ökade med nästan 6 miljarder euro 2017. Statens garantier omfattar alla slag av garantier som staten, statens affärsverk, statens aktiebolag och specialkreditinstituten beviljar och som statsförvaltningen i sista hand ansvarar för. Garantierna är inte utgifter och de syns inte i statsbudgeten, om de inte förfaller till betalning.

Statens inkomster och utgifter

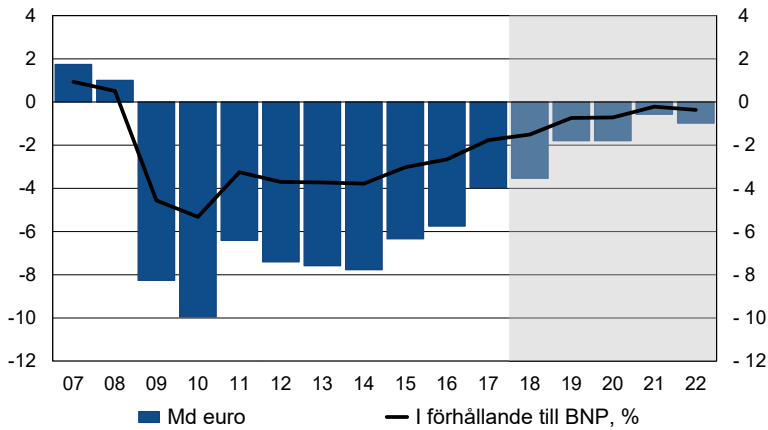
md euro

Inkl. landskaps- och vårdreformen år 2021
Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Statens finansiella sparande

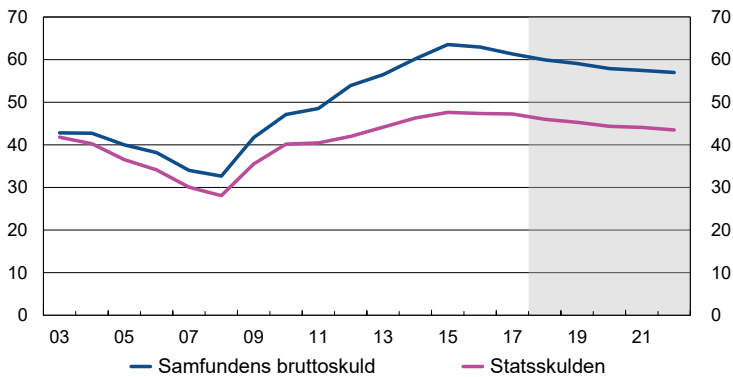

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

De offentliga samfundens skuld

i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Tabell 19. Statsförvaltning ¹⁾

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	md euro					
Direkta skatter	13,0	13,7	14,4	14,8	15,6	16,0
Skatter på produktion och import	29,7	31,1	31,5	32,6	33,4	34,0
Sociala avgifter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skatter och sociala avgifter, totalt ²	43,3	45,3	46,9	48,1	49,8	50,8
Övriga inkomster ³	9,2	8,7	8,7	8,9	8,9	9,1
därav erhållna räntor	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Inkomster totalt	52,5	54,0	55,6	57,0	58,7	59,8
Konsumtionsutgifter	13,7	14,0	13,4	13,8	14,1	14,4
Subventioner och övriga transfereringar	38,2	38,8	39,5	39,8	40,0	40,7
till övriga offentliga samfund	26,2	27,1	28,1	28,3	28,2	28,7
Ränteutgifter	2,3	2,2	2,1	1,9	1,9	2,0
Kapitalavgifter ⁴	4,7	4,8	4,6	5,1	4,5	4,6
Utgifter totalt	58,8	59,7	59,6	60,5	60,5	61,6
Nettoutlåning (+) / nettouplåning (-)	-6,3	-5,7	-4,0	-3,5	-1,8	-1,8
Primärt överskott ⁵	-4,4	-3,8	-2,1	-2,0	-0,2	-0,2

1) Enligt nationalräkenskaperna

2) Kapitalskatter inkl.

3) Inkl. mottagna kapitaltransfereringar (kapitalskatter exkl.) och förslitning av fast kapital

4) Bruttobildning av kapital och kapitaltransfereringar

5) Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

Utgiftsökningen måttfull de närmaste åren

Statens utgifter väntas öka måttfullt de närmaste åren. Utgiftsökningen dämpas av de stegvis växande anpassningsåtgärderna i regeringsprogrammet samt av att tilläggsutgifterna som spetsprojekten medfört faller bort under 2019. De sänkta arbetsgivaravgifterna som ingår i konkurrenskraftsavtalet och den tillfälliga nedskärningen av semesterpenningar har minskat de löntagaresättningar som staten betalar. På motsvarande sätt ökar bortfallet av den tillfälliga nedskärningen av semesterpenningar löntagaresättningarna under 2019. Anslagen som reserverats för anskaffning av jaktplan i statens utgiftsram från och med 2021 ökar inte statsförvaltningens utgifter enligt nationalräkenskaperna under prognosperioden. Eftersom nationalräkenskaperna är baserade på prestationsprincipen registreras utgiften i fråga i prognosen för det år då jaktplanen levereras. Statens ränteutgifter är obetydliga under prognosperioden tack vare den låga räntenivån.

Statens utgifter får en annan struktur från och med 2021, då landskapen inleder sin verksamhet. Landskapen finansierar sin verksamhet med inkomstöverföringar från staten, vilket ökar statens totala utgifter.

Skatteintäkterna växer de närmaste åren

De viktigaste skatteintäktsposterna är skatterna på förvärsinkomster och kapitalinkomster, mervärdesskatten och samfundsskatten. De senaste åren har tyngdpunkten i beskattningen förskjutits från direkta mot indirekta skatter.

Största delen av ändringarna i beskattningsgrunderna enligt Sipiläs regeringsprogram har redan genomförts under perioden 2016–2018. Viktiga åtgärder har varit att sänka skatten på arbete och skärpa punktskatten och fastighetsskatten. År 2019 fortsätter genomförandet av de ändringar enligt regeringsprogrammet som träder i kraft stegvis: tobaccaccisen skärps, bilbeskattningen lättas och ränteavdraget för bostadslån minskar. I budgetmanglingen för 2019 beslöt regeringen att beskattningen av förvärsinkomster lindras med betoning på låginkomsttagare genom att höja grundavdraget, arbetsinkomstavdraget och pensionsinkomst-avdraget vid stats- och kommunalbeskattningen. Som motvikt till skattegrundsändringarna som lindrar beskattningen av arbete har man fattat beslut om att på årsnivå skärpa alkoholbeskattningen, läske-drycksaccisen och energiskatten. I prognosen för förvärs- och kapitalinkomstskatten har man dessutom antagit att indexjusteringar görs 2020–2022, för att säkerställa att beskattningen av arbete inte skärps till följd av höjningen av den allmänna inkomstnivån eller inflationen.

Tabell 20. Utvecklingsprognos för vissa inkomst- och efterfråganposter som påverkar skattebelagda inkomster och skatteunderlaget

	2017	2018**	2019**	2020**	2022/2018**
	ändring, procent per år				ändring på årlig nivå, %
Skattepliktiga förvärs- och kapitalinkomster	2,3	3,5	3,3	3,5	3,3
Löne- etc. inkomster	2,3	4,2	3,5	3,6	3,5
Pensioner och andra sociala förmåner	0,4	1,0	2,4	3,3	2,7
Kapitalinkomster	7,7	6,3	4,2	3,7	4,1
Förtjänstnivåindex	0,3	1,8	2,6	3,0	2,7
Driftsöverskott	13,2	9,0	5,2	4,3	5,4
Värdet av hushållens beskattningsbara konsumtionsutgifter	1,6	3,3	2,9	2,9	3,0
Mervärdesskatteunderlaget	1,9	3,8	2,6	2,5	2,9
Bensinkonsumtionen	-2,4	-1,7	-2,3	-2,0	-2,3
Konsumtionen av dieselolja	-0,7	0,7	0,4	0,3	0,2
Elkonsumtionen	1,4	3,0	0,7	0,4	1,1
Beskattad alkoholkonsumtion	-1,2	0,8	0,1	-0,7	-0,2
Nyregistrering av personbilar	116300	124000	127000	130000	128800
Konsumentprisindex	0,7	1,1	1,4	1,6	1,6

BUDGETEN FÖR 2019 OCH RAMARNA FÖR STATSFINANSENA

Programmet för statsminister Sipiläs regering innehåller en utgiftsregel som omfattar hela valperioden och som styr utvecklingen av utgifterna inom budgetekonomin. Den anger maximibeloppet av största delen, ungefär fyra femtedelar, av budgetutgifterna. Genom utgiftsregeln säkerställs en ansvarsfull och långsiktig utgiftspolitik som främjar ekonomisk stabilitet.

Budgetförslaget för 2019 baserar sig på planen för de offentliga finanserna för 2019–2022 från april 2018. Utgiftsramen för statsfinanserna har angetts med beaktande av de utgiftsbesparingar som överenskommit i regeringsprogrammet och senare. Ramnivån för 2019 är 44,4 miljarder euro, varav cirka 107 miljoner euro kvarstår som en så kallad ofördelad reserv efter budgetförslaget för 2019. Dessutom har 300 miljoner euro reserverats för tilläggsbudgetar. Utanför ramen står de utgifter som förändras i enlighet med konjunkturerna och finansieringsautomatiken, såsom utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa, lönegarantin, bostadsbidraget samt basutkomststöd. Nämnade utgifter räknas ändå in i ramen i fråga om utgiftseffekterna av de ändringar som företagits i grunderna för dem. Utanför ramen stannar dessutom bland annat ränteutgifterna för statsskulden, momsutgifterna, finansplaceringarna samt de utgifter där staten fungerar som teknisk förmedlare av finansieringsandelar från utomstående. Utgifterna utanför ramen uppgår till cirka 11,3 miljarder euro 2019.

Utgifterna enligt statens budgetförslag för 2019 uppgår till sammanlagt cirka 55,3 miljarder euro. Utgifterna minskar med cirka 0,5 miljarder euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2018. Bland annat sänks utgiftsnivån med cirka 740 miljoner euro av att finansieringen av tidsbestämda spetsprojekt faller bort samt med cirka 300 miljoner euro av att anslagen för utkomstskyddet för arbetslösa minskar då sysselsättningsläget förbättras. De besparingar som påverkar statsbudgetens anslag och som regeringen beslutat om enligt bilaga 6 ökar med nästan 0,3 miljarder netto jämfört med besparingarna 2018. Statens utgifter ökar under 2019 bland annat genom lag- och avtalsenliga ändringar, såsom kollektivavtalsenliga löneförhöjningar. Trots att statsskulden växer förblir ränteutgifterna nästan oförändrade på 1,2 miljarder euro.

År 2019 beräknas inkomsterna inom budgetekonomin (exklusive upplåningen) vara cirka 53,9 miljarder euro och skatteinkomsterna cirka 45,8 miljarder euro. Budgetekonomins skatteintäkter ökar med cirka 3,7 % under 2018 jämfört med de budgeterade intäkterna (inklusive tilläggsbudgetar). Budgetekonomins intäkter totalt före upplåning minskar med 1 %, vilket beror på förtida återbetalning av exportkrediter som beviljats av staten, vilka infaller under 2018. I den första tilläggsbudgeten våren 2018 fastslogs att Finlands Exportkredit i förtid återbetalar de refinansieringskrediter som staten beviljat. Arrangemanget hänför sig till placeringen av Finnveras likvida medel. Det förbättrar statens budgetbalans 2018 med cirka 1,4 miljarder euro, men minskar i motsvarande mån intäkterna under kommande år från låneamorteringar, som till en början skulle ha

uppgått till cirka 300 miljoner euro per år. På lång sikt är arrangemanget nästan neutralt för staten.

I skattegrunderna för förvärvsinkomsten görs en indexjustering enligt förtjänstnivåindex. Dessutom justeras skattegrunderna för förvärvsinkomsten så att beskattningen inte skärps i och med höjningen av socialskyddsavgifterna. I budgetmanglingen fattade regeringen beslut om 130 miljoner euro lättnader i förvärvsinkomstbeskattningen för alla inkomstklasser. Enligt regeringsprogrammet fortsätter den stegvisa sänkningen av bilskatten med 65 miljoner euro och tobaksaccisen höjs med 68 miljoner euro 2019. Dessutom beslöt regeringen i budgetmanglingen att skärpa energi-, alkoholdrycks- och läskedrycksskatter för att finansiera sänkningen av förvärvsinkomstskatter.

Statens budgetförslag uppvisar ett underskott på cirka 1,4 miljarder euro, vilket täcks genom att öka statsskulden. I slutet av 2019 beräknas statsskulden uppgå till cirka 109 miljarder euro. Underskottet inom budgetekonomin har ökat med cirka 0,1 miljarder euro jämfört med planen för de offentliga finanserna från våren 2018. Utifrån uppgifter om den realiserade utvecklingen är de förväntade skatteintäkterna 0,1 miljarder euro mindre än prognosen från våren, trots att konjunkturutsikterna fortfarande är positiva. Inkomsterna från dividender och försäljning av aktier är 400 miljoner euro högre än prognosen på våren. Statens ränteinkomster och amorteringar på beviljade lån minskar av ovan nämnda exportkreditarrangemang. Budgetekonomins utgifter ligger på en nivå som är cirka 250 miljoner euro högre jämfört med planen för den offentliga ekonomin från våren 2018.

Tabell Faktorer som bidragit till förändringen i jämvikten hos statens budgetekonomi jämfört med planen för de offentliga finanserna 2018, md euro.

	2019
Jämviktskalkyl, planen för de offentliga finanserna 13.4.2018	-1,3
Precisering av utgiftsstaten	-0,2
Stöd för finländsk matproduktion	-0,1
Förtida återbetalning av exportens refinansiering	0,1
Kompensation till kommunerna för ändringar i beskattningsgrunderna	-0,1
Annan förändring (netto)	-0,1
Precisering av inkomststaten	0,1
Nya ändringar i beskattningsgrunderna	0,0
Ändrade uppskattningar av blandade intäkter och ränte- och dividendintäkter samt intäkter av aktieförsäljning	0,2
Andra faktorer som påverkat de uppskattade intäkterna (inkl. uppgifter om influtna belopp och den nya konjunkturprognosen)	-0,1
Förändring totalt	-0,1
Jämviktskalkyl, regeringens budgetproposition	-1,4

År 2018 fortsätter de influtna skatterna på förvärvs- och kapitalinkomster att öka. Skatteintäkterna ökar tack vare den exceptionellt goda sysselsättningsutvecklingen, som utökar löneinkomsterna. Skatteintäkternas ökning dämpas däremot av sänkningen av förvärvsinkomstskatten som trädde i kraft från och med början av året samt av de skattepliktiga arbetslöshetsförmånerna minskar i takt med att arbetslösheten sjunker. Samfundsskatteintäkterna minskar jämfört med året innan, men minskningen har sin förklaring i en tillfällig exceptionellt stor enskilda prestation under fjolåret. Den influtna mervärdesskatten fortsätter att öka kraftigt med stöd av hushållens konsumtion. Punktskatteintäkterna i sin helhet beräknas fortsätta att utvecklas mycket måttfullt under prognosperioden. Skatteunderlagen för punktskatterna uppskattas i huvudsak minska på grund av beskattningens styreffekt.

Högonjunkturen i ekonomin fortsätter nästa år och tack vare den fortsätter de influtna skatteintäkterna att öka kraftigt i många skatteslag. På medellång sikt börjar skatteintäkterna öka långsammare när den ekonomiska tillväxten avtar.

De ändringar i beskattningsgrunderna som påverkar statens skatteintäkter på medellång sikt av hänför sig till landskaps- och vårdreformen, som träder i kraft 2021. I samband med reformen överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster från kommunerna till landskapen och ansvaret för finansieringen från kommunerna till staten. Kommunernas inkomster minskas med de kostnader som överförs genom att sänka statsandelarna, kommunalskatten och kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna. Statens förvärvsinkomstbeskattning skärps lika mycket som kommunalskatten lättas och statens andel av samfundsskatteintäkterna ökar. Enligt regeringsprogrammets linjer ska ingen beskattas hårdare på grund av överföringarna. Därför lättas förvärvsinkomstbeskattningen upp något i början av 2021.

Till statens övriga intäkter hör bland annat förmögenhetsinkomsterna och överföringarna från Statens pensionsfond. Intäktsföringar från Solidium Oy, som klassats som hörande till den statliga sektorn i nationalräkenskaperna, bokförs inte som statsförvaltningens intäkt. Solidium Oys egna dividender bokförs som statens intäkt. En del av statens pensionsutgifter finansieras med en överföring från Statens pensionsfond. Förmögenhetsinkomsterna beräknas stanna på cirka 1,7 miljarder euro under prognosperioden. Statens dividendintäkter ökar innevarande år och ränteinkomsterna är historiskt sett fortsatt låga.

Tabell 21. Vissa ändrade skatteunderlagsposter inverkan på skatteavkastningen

Skatteslag	Skatteunderlag	Ändring	Ändring i skatteavkastningen, mn euro
Förvärvsinkomstskatten	Löneinkomster	1%-enhet	424, varav staten 126 och kommuner 198
	Pensionsinkomster	1%-enhet	135, varav staten 35 och kommuner 88
Kapitalinkomstskatt	Kapitalinkomster	1%-enhet	38
Samfundsskatt	Driftsöverskott	1%-enhet	61, varav staten 42 och kommuner 19
Moms	Värdet av den privata konsumtionen	1%-enhet	126
Bilskatt	Försäljning av nya personbilar, st.	1000 st.	6
Energiskatt	Elkonsumtionen ¹	1%-enhet	9
	Bensinkonsumtionen	1%-enhet	13
	Dieselsonsumtionen	1%-enhet	14
Alkoholskatt	Alkoholkonsumtionen	1%-enhet	15
Tobaksaccis	Cigarrettkonsumtionen	1%-enhet	10

*Exkl. industri, datacentraler och växthus

Tabell 22. Beräknade inkomster inom budgetekonomin

	2017	2018**	2019**	2020**	2021**	2022**	2022/2018**
	bokslut	inkl. tilläggsbudg.	mn euro				ändring på årlig nivå, %
Beräknade skatteinkomster-na totalt	43,1	44,2	45,8	46,7	60,8	63,3	8,5
Skatter på grund av inkomst och förmögenhet	14,3	14,5	15,2	15,6	27,9	29,7	18,8
Skatter och avgifter på grund av omsättning	18,5	19,0	19,8	20,3	22,2	23,0	4,4
Punktskatter	7,0	7,4	7,5	7,5	7,4	7,3	0,8
Övriga skatter	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4	3,4	0,5
Inkomster av blandad natur	5,5	5,6	5,8	5,7	5,7	5,7	0,6
Ränteinkomster och vinst-redovisningar	2,1	2,8	2,2	1,8	1,8	1,9	-1,2
Inkomstposterna totalt	51,3	52,7	53,9	54,3	68,5	71,0	7,1

Tabell 23. Verknningar av de största förändringarna i de offentliga samfundens skatteintäkter

	2017	2018**	2019**	2020**	2021**	2022**
	mn euro					
Förvärvsinkomstskatter	-805	-417	-216	-457	-599	-501
Genomsnittlig höjning av kommunalskatte-procenten	50	-38	0	0	0	0
Kapitalinkomstskatt	2	-9	0	0	0	0
Samfundsskatt	105	5	7	18	-2	0
Andra direkta skatter	-1	-57	-81	2	2	2
Mervärdesskatt	-156	-150	-0	-0	0	0
Energiskatt	116	47	38	-2	0	0
Andra indirekta skatter	39	151	113	3	0	0
Socialskyddsavgifter	-1033	-443	-627	576	-444	-142

Underskottet enligt nationalräkenskaperna skiljer sig från underskottet inom budgetekonomin

I princip kan man inte direkt dra några slutsatser om statsförvaltningens saldo enligt nationalräkenskaperna på basis av budgetekonomins saldo. Statens budgetekonomi uppvisade ett underskott på 3,7 miljarder euro 2017. Enligt de preliminära uppgifterna om nationalräkenskaperna uppgick hela statsförvaltningens underskott till 4,0 miljarder euro. Budgetekonomins och statsfinansernas saldo låg exceptionellt nära varandra jämfört med tidigare år. Under prognosperioden medför periodiseringskillnader med anknytning till anskaffningarna av försvarsutrustning och landskapsreformen, aktieförsäljningar samt andra finansplaceringar skillnader mellan budgeten och nationalräkenskaperna. Åren 2021 och 2022 beräknas underskottet i nationalräkenskaperna vara mindre än budgetunderskottet.

Man kan inte heller alltid sluta sig till statens behov av upplåning utifrån budgetunderskottet. År 2017 var Statskontorets nettoupplåning cirka 3,1 miljarder euro, vilket är 600 miljoner euro mindre än vad budgetunderskottet skulle ha krävt. Allmänt taget finns det många orsaker till skillnaden mellan underskottet och förändringen i skulden. Skillnaden i fjol kan förklaras med de överförda anslagen och användningen av likvida medel.

Orsakerna till skillnaden mellan budgetekonomins saldo och statsförvaltningens saldo enligt nationalräkenskaperna är många. Den viktigaste orsaken är att den statliga sektorn enligt nationalräkenskaperna är mer omfattande än enbart

Tabell 24. Balansen i budgetekonomin och nettokreditgivningen inom statsförvaltningen¹⁾

	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	md euro				
Överskottet (+) / underskottet (-) i budgetekonomin²⁾	-4,9	-3,7	-1,6	-1,4	-1,5
Privatiseringsinkomster (nettoinkomster av aktieförsäljning)	-0,1	-0,1	-0,8	-0,4	0,0
Finansiella placeringar, netto	-0,8	-0,9	-2,0	-0,3	-0,3
Inkomstöverskott i enheter utanför budgeten	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0
Korrigerig av kassa- / prestationsprincipen	-0,2	0,6	0,2	0,4	0,2
Övriga korrigeringsposter ³⁾	0,3	0,2	0,8	0,0	-0,2
Nettokreditgivningen (+) / -upplåningen (-) inom statsförvaltningen	-5,7	-4,0	-3,5	-1,8	-1,8

1) Enligt nationalräkenskaperna

2) Innehåller skuldhanteringsutgifter

3) Innehåller bl.a. återkallade skulder, omplacerade vinster av direkta utländska placeringar, tilläggsdividender samt inverkan av periodisering av reservationsanslag

budgetekonomin, i vilken huvudsakligen ingår statens ämbetsverk. Till räkenskaper-
nas statliga sektor hör förutom budgetekonomin bland annat de statliga fonder-
na (exklusive Statens pensionsfond), universiteten och deras fastighetsbolag samt
Senatfastigheter. Besluten om klassificering av olika offentliga enheter omvärderas
regelbundet. Exempelvis i fjol har landskapens servicecenter Vimana Oy och statens
specialuppgiftsbolag Sotedigi Oy klassats som hörande till den statliga sektorn.
På Statistikcentralens webbplats finns en förteckning över alla enheter som hör till
statsförvaltningen och mer allmänt till den offentliga sektorn (endast på finska).¹

Utöver klassificeringen bidrar också de avvikande bokföringsprinciperna till skillna-
derna mellan nationalräkenskapernas och budgetekonomins utgifter. Räkenskaper-
na är baserade på prestationsprincipen, medan budgetekonomin delvis är baserad
på kassapprincipen. På grund av bokföringsprincipen medför i synnerhet reserva-
tionsanslagen i budgeten skillnader mellan budgeten och räkenskaperna. Reser-
vationsanslagen är två- eller treåriga anslag som budgeteras i budgeten för ett år. I
nationalräkenskaperna bokförs reservationsanslagen utifrån prestationsprincipen
enligt det år då de används, såsom övriga utgifter. Reservationsanslagens nettoef-
fekt kan variera mycket från år till år. Skatter, subventioner och EU-avgifter omvand-
las i räkenskaperna enligt prestationsprincipen med en korrigerings av periodise-
ringen. Storleken på de skillnader som korrigeringsarna av periodiseringen orsakar
blir synliga först i efterhand.

I budgetekonomins saldo betraktas som intäkter och utgifter även de finansplace-
ringar, såsom lån som staten beviljat och återbetalat samt aktieförsäljningar och
-förvärv, som i nationalräkenskaperna behandlas huvudsakligen som finansiella
transaktioner. De finansiella transaktionerna inverkar inte på statens saldo enligt
räkenskaperna. Som finansiella transaktioner betraktas också derivat, med vilka
Statskontoret har lyckats minska ränteutgifterna som betalas från budgeten. Efter-
som den minskade inverkan på ränteutgifterna som följer av derivatavtal i anslut-
ning till räntorna inte beaktas i räkenskaperna är ränteutgifterna enligt räkenska-
perna klart större än ränteutgifterna i budgeten. Innevarande år kommer staten
att ha avsevärda intäkter från både aktieförsäljning och återbetalning av lån, som
minskar underskottet i budgetekonomin men inte underskottet enligt nationalrä-
kenskaperna.

1 http://www.stat.fi/meta/luokitukset/_linkki/julkisyhteisot.html

EU-länderna rapporterar två gånger per år skillnaderna mellan siffrorna i statens budgetekonomi och nationalräkenskaperna till Eurostat i samband med underskotts- och skuldrapporteringen. Skillnaden mellan saldot enligt statens – liksom de övriga undersektorerna i den offentliga ekonomin – bokslut och nettokreditgivningen när det gäller tidigare år borde kunna förklaras på ett bra sätt. I rapporteringen utreds också den så kallade skulddynamiken, det vill säga hur nettokreditgivningen inom de offentliga finanserna stämmer överens med förändringen i den offentliga skulden.

2.3 Landskapens ekonomi

Landskapen inleder sin egentliga verksamhet 2021. I prognosen för den offentliga ekonomin har landskapen avskilts som en separat undersektor i den offentliga ekonomin från och med året i fråga. Landskapen tar över ansvaret för att organisera social- och hälsovårdstjänsterna från kommunerna och flera andra mindre uppgifter från staten och kommunerna. På grund av ändringen i tidtabellen för reformen har också åtgärder med anknytning till den senarelagts ett år. Prognosens landskapssektor omfattar såväl landskapen som de riksomfattande servicecenter som landskapen äger, såsom Landskapens lokalcentral.

Merparten av landskapens utgifter hör samman med social- och hälsovårdstjänsterna. Den totala utgiftsnivån uppgår till cirka 25,3 miljarder euro 2021. Största delen av utgifterna utgörs av personalkostnader samt köp av tjänster. Landskapen har också en del utgifter i form av exempelvis understödskostnader och investeringar. Andelen äldre befolkning som använder många social- och hälsovårdstjänster ökar och skapar tillväxttryck i landskapens utgifter.

Största delen av landskapens intäkter utgörs av finansiering från staten. Statens finansiering inkluderar finansiering med allmän täckning samt återbäring av mervärdesskatt. Landskapen får dessutom försäljnings- och avgiftsintäkter av människorna som använder tjänsterna som uppgår till cirka 3,1 miljarder euro 2021. Landskapens intäkter beräknas uppgå till totalt cirka 24,3 miljarder euro 2021. Landskapens finansiering utvecklas enligt landskapsindexet och den årliga justeringen av finansieringen.

Landskapssektorns saldo uppvisar ett underskott. Det beror i synnerhet på sådana pågående investeringar i lokaler inom sjukvårdsdistrikten, som överförs på Landskapens lokalcentral.

Landskapens utgifter och inkomster exklusive investeringar är i balans 2021, men därefter försämras balansen. Landskapens balans försämras bland annat av halveringen av landskapsindexet 2022. Prognosen är en belastningskalkyl, det vill säga prognosen innehåller inga antaganden om landskapens anpassningsåtgärder, reformens inverkan på beteendet eller effektiviseringen av verksamheten, utan utgifter och finansiering följer sina egna utvecklingsbanor. Landskapens åtgärder beaktas i den prognos som görs upp efter att budgetarna blivit färdiga.

Landskapssektorns investeringar är på en hög nivå 2021, totalt cirka 0,9 miljarder euro. Investeringarnas nivå förblir hög också 2022. Landskapsförvaltningens investeringar upprätthålls av sjukvårdsdistriktens investeringar i lokaler samt av utvecklingsprojekt med anknytning till informationssystem för social- och hälsovårdstjänsterna.

Utöver fastigheter och andra tillgångar överförs också en avsevärd mängd skulder från sjukvårdsdistrikten till landskapssektorn. I slutet av 2021 är landskapssektorns skuldbelopp uppskattningsvis cirka 5,1 miljarder euro.

Till en början orsakar inledandet och organiserandet av verksamheten tilläggskostnader för landskapen. Dessa förändringskostnader är så osäkra och inexakta att de ännu inte har kunnat beaktas i prognosen. Förändringskostnaderna utgör en utgiftsrisik i prognosen.

Tabell 25. Landskapens ekonomi

	2021**
	md euro
Transfereringar från statsförvaltningen	21,0
Övriga inkomster	3,3
Inkomster totalt	24,3
Konsumtionsutgifter	20,6
Transfereringar och övriga utgifter	1,0
Kapitalavgifter	0,9
Utgifter totalt	25,3
Finansiellt sparande	-1,0
Skuld	5,1

2.4 Lokalförvaltning

Lokalförvaltningens ekonomiska situation har förbättrats avsevärt de senaste åren. År 2017 minskade underskottet för tredje året i rad och var endast 0,1 % i förhållande till BNP. Lokalförvaltningens saldo försvagas dock i år jämfört med fjolåret. Konsumtionsutgifterna växer bland annat på grund av ökade vård- och omsorgsutgifter till följd av att befolkningen åldras, sänkta dagvårdsavgifter för låg- och medelinkomsttagare med tillhörande ökade efterfrågan på dagvård, samt en höjning av inkomstnivån i kommunsektorn. År 2018 stiger inkomstnivån bland annat till följd av den allmänna löneförhöjning som betalades i maj och den resultatbaserade engångspott som betalas ut i januari 2019 och som enligt prestationsprincipen bokförs redan 2018. Lokalförvaltningens inkomster växer blygsamt under innevarande år. Trots det goda ekonomiska konjunkturläget sjunker kommunernas skatteintäkter en aning jämfört med fjolåret, vilket beror på bland annat exceptionellt stora återbärningar på förskott och justeringen nedåt för kommunernas utdelning samt på att beskattningsutfallet av samfundsskatten var exceptionellt stort 2017.

Utvecklingskalkylen för lokalförvaltningen för 2019–2022 innehåller endast åtgärder som påverkar redan fastställda utgifter och inkomster. Kommunernas och samkommunernas egna åtgärder beaktas i den prognos som görs upp efter att budgetarna blivit färdiga.

Lokalförvaltningens underskott minskar småningom under perioden 2019–2022. År 2019 ökar utgifterna på grund av det växande behovet av social- och hälsovårdstjänster, löneförhöjningarna inom kommunsektorn och bortfallet av nedskärningarna av semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet, vars effekt till största delen syns redan 2019¹. Även investeringsutgifterna håller en hög nivå tack vare det livliga byggandet av sjukhus. Lokalförvaltningens inkomster växer dock snabbare än utgifterna, när skatteintäktsökningen tar fart 2019. Kommunernas skatteintäktsökning påskyndas av bland annat exceptionellt låga nivå på influtna skatteintäkter 2018 och skatteintäkt-

1 Minskningen på grund av nedskärningarna av semesterpenningen gäller semesterpenning som intjänats under kvalifikationsåren som sluter 2017–2019. Kvalifikationsåret för 2019 slutar den 31 mars 2019, så kostnadseffekten av att nedskärningarna av semesterpenningen bortfaller syns största delen redan 2019.

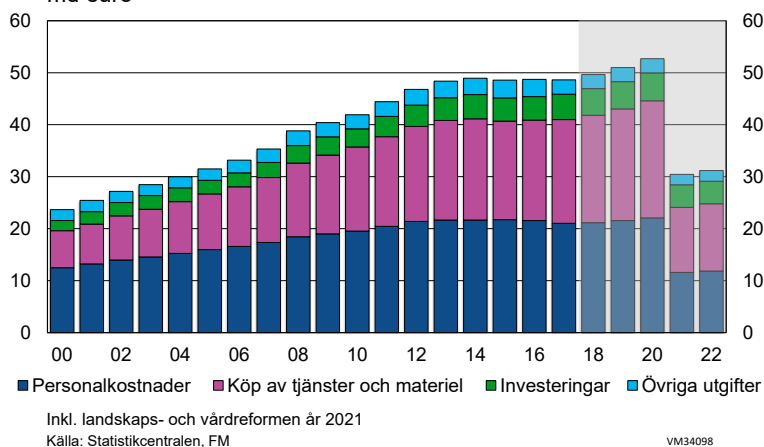
sökningen av engångsnatur 2019². Statsbidragen minskar jämfört med innevarande år, vilket beror på bland annat justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna utifrån kostnadsutfallet 2016 minskar statsandelen för kommunal basservice med mer än 200 miljoner euro. Enligt regeringsprogrammet görs inte heller någon indexhöjning av kommunernas statsandelar 2019.

Lokalförvaltningens saldo förbättras något under 2020. I synnerhet statsbidragen väntas öka snabbt, eftersom kommunerna kompenseras för nedskärningarna av semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet med cirka 240 miljoner euro, så att nedskärningen av semesterpenningen inte ska beaktas två gånger i statsandelarna. Statsbidragen ökas dessutom av att nedskärningar med anknytning till konkurrenskraftsavtalet delvis faller bort samt av indexhöjningen av statsandelarna.

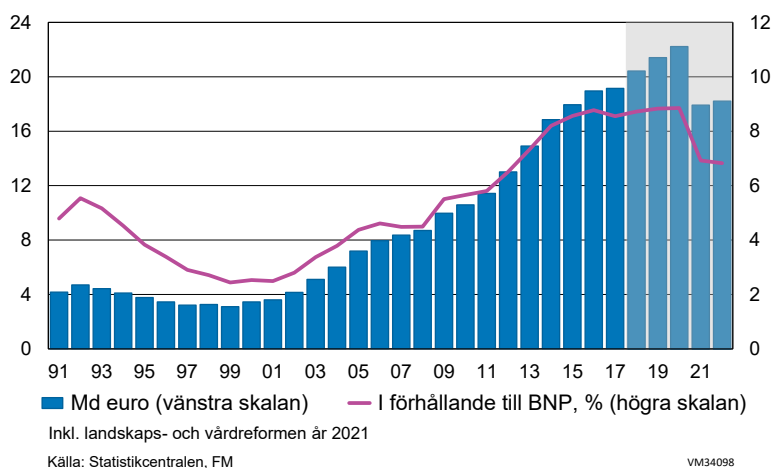
Förändringen i befolkningens åldersstruktur har redan länge ökat behovet av vård- och omsorgstjänster och därmed utgiftstrycket i kommunekonomin. I och med vård- och landskapsreformen lindras tillväxttrycket på lokalförvaltningens konsumtionsutgifter från och med 2021. Efter reformen inriktas lokalförvaltningens uppgifter allt mer på bland annat tjänster för de yngre åldersklasserna, såsom på småbarnspedagogik och utbildning, som inte är utsatt för samma utgiftstryck till följd av ändringarna i demografin. Lokalförvaltningens saldo uppvisar emellertid ett litet underskott ännu under perioden 2021–2022. Lokalförvaltningens nominella skuld växer 2018–2020, men 2021 minskar skulden när sjukvårdsdistriktens skuld på cirka 4,1 miljarder euro överförs till landskapsförvaltningen.

2 Ökningen av engångsnatur beror på övergången till slutförande av beskattningen vid olika tidpunkter för enskilda skattskyldiga. Till följd av detta tidigareläggs uppbörden av kvarskatter. Slutförande av beskattningen vid olika tidpunkter för enskilda skattskyldiga resulterar i att inkomstskatt inflyter och redovisas till skattetagarna tidigare än för närvarande. Betalningsdagarna för skatteåterbäring och förfallodagarna för kvarskatt för skatteåret 2018 fastställs enligt den tidpunkt när beskattningen slutförs för enskilda skattskyldiga. Antalet redovisningar till kommunerna varierar mindre mellan de olika månaderna, vilket innebär att redovisningen av skatter till kommunerna i synnerhet under slutet av kalenderåret sker i jämnare takt än i nuläget. Personkundernas kvarskatt flyter in och skatteåterbäringar betalas ut tidigare än nu. Över tre fjärdedelar av personkundernas skatteåterbäringar kommer att betalas ut i augusti, medan de i nuläget tas upp i redovisningen för november. Redovisningen av fastighetsskatten till kommunerna kommer på månadsnivå att ske tidigare och i jämnare takt än nu, i huvudsak mellan juli och november.

Lokalförvaltningens utgifter md euro

Lokalförvaltningens skuld

Tabell 26. Lokalförvaltning¹

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	md euro					
Skatter och socialskyddsavgifter totalt	21,9	22,0	22,8	22,6	24,0	24,7
därav kommunalskatt	18,6	18,7	19,1	18,9	20,1	20,7
samfundsskatt	1,7	1,5	1,9	1,8	2,0	2,1
fastighetsskatt	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9
Övriga inkomster ²	18,5	19,0	18,7	19,1	19,3	20,3
därav erhållna räntor	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
erhållna transferingar från statsförvaltningen	13,7	14,3	13,9	14,2	14,1	14,9
Inkomster totalt	40,3	40,9	41,5	41,8	43,2	45,0
Konsumtionsutgifter	33,8	34,0	34,2	35,0	36,1	37,6
därav löntagarutgifter	21,7	21,6	21,0	21,1	21,6	22,1
Transfereringar	3,3	3,3	2,8	2,7	2,7	2,7
därav socialförmåner och -bidrag	1,3	1,4	0,8	0,8	0,7	0,8
subventioner och övriga transfereringar	1,8	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8
ränteutgifter	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kapitalavgifter ³	4,6	4,5	4,9	5,1	5,3	5,4
Utgifter totalt	41,7	41,8	41,8	42,9	44,1	45,7
Nettoutlåning (+) / nettouplåning (-)	-1,4	-0,9	-0,3	-1,1	-0,8	-0,7
Primärt överskott ⁴	-1,5	-1,1	-0,4	-1,3	-1,0	-0,8

1) Enligt nationalräkenskaperna

2) Inkl. mottagna kapitaltransfereringar och förslitning av fast kapital

3) Bruttobildning av kapital och kapitaltransfereringar

4) Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

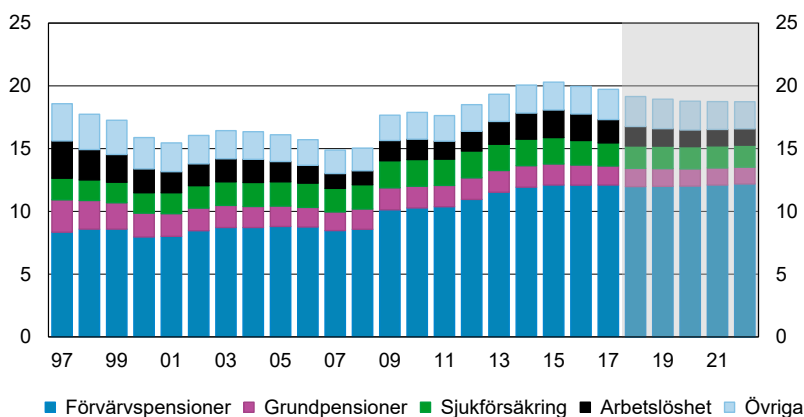
2.5 Socialskyddsfonder

2.5.1 Arbetspensionsfonder

Arbetspensionsanstaltens överskott minskade i följ till 0,9 % i relation till BNP, medan överskottet under 2000-talets första decennium var i genomsnitt drygt 3 %. Arbetspensionsutgifterna har ökat snabbt de senaste åren, då antalet pensionärer växer. Utöver antalet pensionärer ökades pensionsutgifterna också av att den genomsnittliga nivån på pensionerna stiger, eftersom de nya pensionerna är större än de som redan betalas. Den låga räntenivån har för sin del minskat pensionsfondernas förmögenhetsinkomster. Trots det har höjningen av tillgångspriserna, i synnerhet driven av höjningen av aktiepriserna, ökat pensionsförmögenhetens värde med cirka 200 miljarder euro i slutet av 2017.

Arbetspensionsanstaltens överskott förutspås stanna på följårets nivå under hela prognosperioden. Arbetspensionsutgifternas tillväxttakt stannar i närheten av 4 % under hela prognosperioden. Höjningen av den genomsnittliga nivån på pensionerna och pensionernas årliga indexjusteringar utöka pensionsutgifterna trots att ökningen av antalet pensionärer småningom mattas av. Lönesummans snabba ökning medför i sin tur större pensionsavgiftsintäkter. Arbetspensionsanstaltens förmögenhetsinkomster väntas dessutom småningom börja öka när räntorna stiger. Man har antagit att arbetspensionsavgiften i den privata sektorn hålls kvar på sin nuvarande nivå, 24,4 %, under hela prognosperioden. Enligt Pensionsskyddscentralens senaste långsiktiga kalkyler medför denna avgiftsnivå emellertid vissa höjningstryck efter prognosperioden.

Sociala förmåner, bidrag och sjukvårdsersättningar
i förhållande till BNP, %

Tabell 27. Socialskyddsfonder¹⁾

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	md euro					
Avkastning på placeringstillgångar	3,4	3,5	3,7	3,8	4,1	4,5
Socialskyddsavgifter	26,9	27,9	27,4	28,0	28,3	29,9
arbetsgivarnas avgifter	18,2	18,8	17,7	17,6	17,5	18,3
försäkrades avgifter	8,7	9,2	9,7	10,4	10,8	11,6
Transfereringar från övriga offentliga samfund	14,3	14,6	15,8	15,6	15,5	15,2
Övriga inkomster	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Inkomster totalt	45,2	46,5	47,3	47,9	48,5	50,1
Konsumtionsutgifter	3,7	3,6	3,6	3,7	3,8	3,9
Socialförmåner och -bidrag	35,9	36,6	37,6	38,1	38,9	40,0
Övriga utgifter	3,7	3,4	3,4	3,1	3,3	3,4
Utgifter totalt	43,3	43,6	44,5	44,9	46,1	47,3
Nettoutlåning (+) / nettouplåning (-)	1,9	2,9	2,8	3,0	2,4	2,9
Arbetspensionsanstalterna	2,7	2,4	2,0	2,1	2,1	2,3
Övriga socialskyddsfonder	-0,8	0,5	0,8	0,9	0,3	0,6
Primärt överskott ²⁾	0,5	1,6	1,6	1,8	1,1	1,4

1) Enligt nationalräkenskaperna

2) Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

2.5.2 Övriga socialskyddsfonder

De övriga socialskyddsfonderna består i huvudsak av Folkpensionsanstalten, som ansvarar för grundskyddet, samt Arbetslöshetsförsäkringsfonden, som ansvarar för det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa. De övriga socialskyddsfondernas överskott stärktes i fjol till 0,3 % i förhållande till BNP. Höjningen av arbetslöshetsförsäkringsavgiften med en procentenhet i början av 2016 samt den avstannade ökningen av utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa när sysselsättningsläget förbättrades har bidragit till överskottet.

De övriga socialskyddsfondernas överskott väntas minska stegvis under prognosperioden. Det förbättrade sysselsättningsläget minskar arbetslöshetsutgifterna. De av regeringen fastställda anpassningsåtgärderna dämpar ökningen av utgifterna i början av prognosperioden. Av de förmåner som är bundna till folkpensionsindexet höjs exempelvis endast det grundläggande utkomststödet under 2018–2019. Den allt snabbare växande lönesumman för med sig större intäkter av socialskyddsavgifterna. Intäkterna minskar i sin tur i början av 2018 till följd av sänkningen av

arbetslöshets- och sjukförsäkringsavgifterna. Enligt Arbetsförsäkringsfondens förslag sänks arbetsförsäkringsavgiften med 0,8 procentenheter i början av nästa år, eftersom det goda konjunkturläget har fått fondens ekonomi att vända så att den nu uppvisar ett tydligt överskott. I ljuset av prognosen samlar arbetslöshetsförsäkringsfondens konjunkturbuffert medel så att arbetslöshetsförsäkringsavgiften utifrån nuvarande lagstiftning borde sänkas ytterligare senast från och med 2021. Därför har man antagit att arbetslöshetsförsäkringsavgiften kommer att sänkas med ytterligare 0,4 procentenheter från och med 2021. Av försiktighetskäl har sänkningens storlek uppskattats så att konjunkturbufferten når sitt maximibelopp före 2022, även om en sänkning av avgifterna verkställs redan från och med 2020 och arbetslöshetsavgifterna minskar mer måttfullt än väntat.

Tabell 28. Socialförsäkringsavgifter och pensionsindex

	2015	2016	2017	2018	2019**	2020**
Socialförsäkringsavgifter¹						
Arbetsgivare						
Sjukförsäkring	2,08	2,12	1,08	0,86	0,77	1,32
Arbetslöshetsförsäkring	2,33	2,85	2,41	1,91	1,50	1,50
Arbetspensionsförsäkring (ArPL)	18,00	18,00	17,95	17,75	17,35	16,95
Kommunernas pensionsförsäkring	23,65	23,21	21,95	21,60	21,20	20,80
Löntagare						
Sjukförsäkring	2,10	2,12	1,58	1,53	1,54	1,74
Arbetslöshetsförsäkring	0,65	1,15	1,60	1,90	1,50	1,50
Arbetspensionsförsäkring	6,00	6,00	6,45	6,65	7,05	7,45
Förmånstagare						
Sjukförsäkring	1,49	1,47	1,45	1,53	1,61	1,55
Pensionsindex						
Arbetspensionsindex	2519	2519	2534	2548	2582	2624
Folkpensionsindex	1637	1631	1617	1617	1617	1640

1) Årliga medeltal. Arbetsgivaravgifterna samt de försäkrades arbetslöshets- och arbetspensionsavgifter som procent av lönerna. Siffrorna är vägda medeltal.

2.6 Den offentliga ekonomins långsiktiga hållbarhet

Även om den offentliga ekonomin förutspås komma i balans och skuldkvoten fortsätta att sjunka, medför den åldrande befolkningen en utmaning för den offentliga ekonomins hållbarhet på längre sikt. Den allt större andelen äldre befolkning ökar pensions-, hälso- och sjukvårds- samt långvårdsutgifterna, och den nuvarande skattegraden räcker inte till att finansiera utgifterna i framtiden. Dessutom minskar befolkningen i arbetsför ålder, vars skatter finansierar välfärdstjänsterna och socialskyddet. I Finland syns förändringen i befolkningsstrukturen tidigare än i många andra EU-länder.

Hållbarhetsunderskottet inom de offentliga finanserna innebär att den offentliga ekonomins inkomster inte på lång sikt räcker till för att täcka utgifterna. En permanent obalans mellan inkomster och utgifter hotar att öka skuldsättningen så att den blir okontrollerbar på lång sikt. Hållbarhetsunderskottet kan tekniskt sett uttryckas som skillnaden mellan det överskott som tryggar hållbarheten i den offentliga ekonomin och underskottet i den offentliga ekonomin vid utgångsåret (i nuläget 2022) för beräkningen (se figuren). Det överskott som tryggar hållbarheten innebär att den offentliga ekonomin ska uppvisa ett överskott på ungefär 2½ % i förhållande till BNP i början av nästa decennium för att den offentliga ekonomin ska klara av det framtida utgiftstrycket till följd av den åldrande befolkningen utan ytterligare åtgärder. I stället för ett överskott på 2½ % beräknas den offentliga ekonomin uppvisa ett strukturellt underskott på ungefär ½ % i förhållande till BNP 2022.

Finansministeriets bedömning av den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt görs i enlighet med EU:s gemensamt avtalade metoder och beräkningsprinciper. Hållbarhetskalkylen är en belastningskalkyl, där det projiceras en utveckling baserad på dagens lagstiftning och praxis och utgående från en befolkningsprognos, en uppskattning av utgifterna enligt åldersgrupp och en uppskattning av den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. Beräkningsmetoderna beskrivs i detalj i Finansministeriets metodbeskrivning för beräkning av hållbarhetsunderskottet.¹

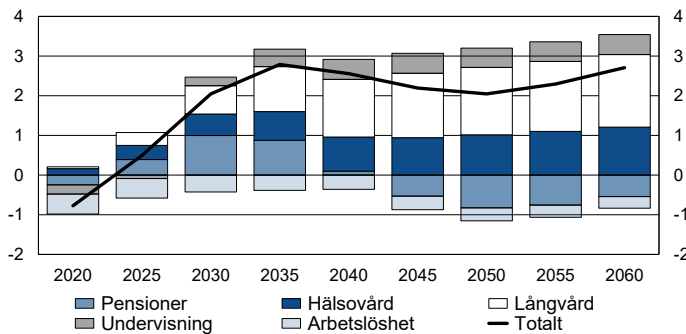
Finansministeriet beräknar att hållbarhetsunderskottet är cirka 3 % i förhållande till BNP. En försämrad bedömning av den offentliga ekonomin på medellång sikt har ökat det uppskattade hållbarhetsunderskottet med cirka en halv procentenhet jäm-

1 <https://vm.fi/sv/metodbeskrivningarna>

fört med förra våren. De långsiktiga åtgärder som fastställts i regeringsprogrammet för att förbättra den offentliga ekonomin, såsom social- och hälsovårdsreformen, har ännu inte beaktats i beräkningen av hållbarhetsunderskottet. När man tolkar det aktuella uppskattade hållbarhetsunderskottet är det viktigt att komma ihåg att Statistikcentralen publicerar en ny befolkningsprognos i november 2018 och den kan ha stor inverkan på Finansministeriets nästa bedömning av hållbarhetsunderskottets storlek.

Det råder stor osäkerhet kring bedömningen av hållbarhetsunderskottet och det är känsligt för antaganden om den kommande utvecklingen. Därför analyseras hållbarhetskalkylens känslighet för de viktigaste antaganden som använts i beräkningen i vidstående tabell. Trots osäkerheten erbjuder kalkylen ett konsekvent sätt att analysera kommande utmaningar för de offentliga finanserna och metoder för att lösa dessa.

Ändring av åldersrelaterade utgifter
från och med 2016, i förhållande till BNP, %

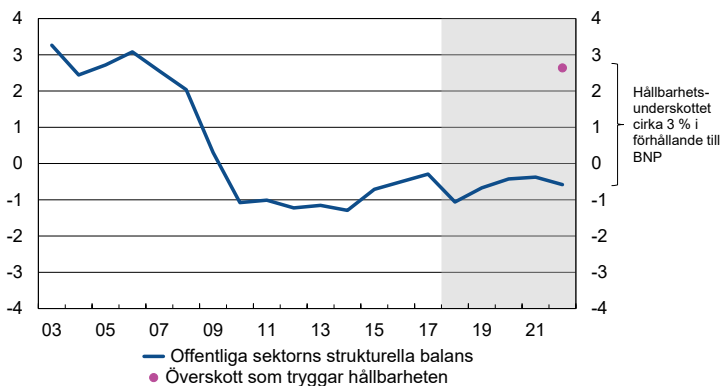

Tabellen har utarbetats med hjälp av social- och hälsovårdsministeriets SOME-modell

Källa: FM

VM34098

Finansministeriets beräkning av hållbarhetsunderskottet
i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Tabell 29. Känslighet för ekonomiska antaganden

	Baskalkyl (hösten 2018)	Förändring, %-enh.	Inverkan på hållbarhets- underskottet ¹ , %-enh.
Ökning av den allmänna produktiviteten (och realinkomsterna)	i medeltal 1,4 %	+0,5	-0,3
Sysselsättningsgrad	stiger till 72,0 % före 2060	+1,0	-0,4
Produktivitetsökning i offentlig hälso- och socialvård	0 %	+0,5	-1,2
Strukturellt primärt saldo ² inom den offentliga ekonomin / BNP 2022	+0,3 %	+1,0	-1,0
Realränta på offentlig skuld	på lång sikt 3 %	-1,0	under -0,2
Realavkastning på placeringar och realränta på offentlig skuld	på lång sikt 3,5 % och 3,0 %	-1,0	+0,7

¹ Beräkningen bygger på finansministeriets hållbarhetskalkyl från hösten 2016 (effekterna av de ändrade antagandena hålls konstanta mellan beräkningsomgångarna).

² Saldot utan ränteutgifter.

Bilagatabeller

- 1. Precisering av prognoserna**
- 2. Utfall och prognoser som utnyttjats i budgetprocessen 2013–2017,
%-förändring**
- 3. Balansen för tillgång och efterfrågan, miljoner euro**
- 4. Samhällsekonominns finansiella jämvikt**

Tabell 1. Precisering av prognoserna¹

	2017				2018**				2019**				2020*			
	våren	sommaren	hösten	vintern	våren	sommaren	hösten	vintern	våren	sommaren	hösten	vintern	våren	sommaren	hösten	vintern
BNP till marknadspris, volymförändring, %	2,6	2,7	2,8	3,1	2,6	2,9	3,0	2,4	2,2	1,8	1,7	1,9	1,8	1,7	1,6	
Konsumtion, volymförändring, %	1,5	1,6	0,8	1,3	1,4	1,6	1,6	1,3	1,2	1,2	1,3	0,9	1,3	1,2	1,1	
Export, volymförändring, %	7,8	7,8	7,5	6,8	6,1	4,9	4,9	4,5	4,8	4,0	3,9	4,5	3,5	3,2	3,2	
Arbetslöshetsgrad, %	8,6	8,6	8,6	8,6	8,1	8,0	7,4	8,1	7,5	7,5	6,9	7,7	7,0	7,0	6,6	
Konsumentprisindex, förändring, %	0,7	0,7	0,7	0,8	1,2	1,1	1,1	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,7	1,6	1,6	
Statens finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-1,7	-1,7	-1,8	-2,3	-1,6	-1,7	-1,5	-2,1	-0,9	-0,9	-0,7	-1,4	-0,4	-0,6	-0,7	
Offentliga sektorns finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-0,6	-0,6	-0,7	-1,2	-0,6	-0,7	-0,7	-1,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,8	0,1	-0,1	0,2	
Statens skuld, i förhållande till BNP, %	47,3	47,2	47,3	47,1	46,9	46,3	46,0	46,7	45,6	45,8	45,3	46,0	44,4	45,0	44,3	

1) Ekonomisk översikt / publiceringstiderna

Källa: Statistikcentralen, FM

Tabell 2. Utfall och prognoser som utnyttjats i budgetprocessen 2013–2017, %-förändring

			Genomsnittliga prognosfel		
	Medeltal av prognoser	Medeltal av utfall	Under- eller överskattning av prognosen ¹	Prognosfelets storlek ²	
BNP (volym)		1,3	0,7	0,6	1,5
BNP (värde)		3,0	2,1	0,9	1,5
Privata konsumtionen (värde)		2,5	2,2	0,3	0,9
Bytesbalans, % av BNP		-0,6	-0,5	-0,1	0,7
Inflation		1,8	0,7	1,1	1,1
Lönesumma		1,9	1,1	0,8	1,3
Arbetslöshetsgrad		8,5	8,7	-0,2	0,5
Statsskulden, % av BNP		48,9	46,7	2,2	2,2
Statens nettoutlåning, % av BNP		-2,8	-3,0	0,2	0,7
Den offentliga ekonomins nettoutlåning, % av BNP		-2,0	-2,2	0,1	1,3

Jämförelsen av prognoserna införs i de preliminära nationalräkenskaperna i mars/juli. Medeltalet för de fem senaste åren har beräknats utifrån vårens och höstens prognoser om budgetåret.

1) Indikatorn för under- eller övervärdering är det genomsnittliga prognosfelet.

2) Medeltalet av felens absoluta värde anger prognosfelens genomsnittliga storlek, oberoende av felens riktning.

Tabell 3. Balansen för tillgång och efterfrågan, miljoner euro

	Löpande priser					
	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
Bruttonationalprodukt till marknadspris	209604	216111	223843	234243	242405	251027
Import av varor och tjänster	77482	79785	85446	91027	96083	100587
Totalutbud	287086	295896	309289	325270	338488	351614
Export av varor och tjänster	76493	77814	86250	92624	98058	102660
Konsumtion	167057	170567	173107	178329	183862	189773
privat	115916	119005	121874	125897	129846	133872
offentlig	51141	51562	51233	52432	54015	55901
Bruttobildning av realkapital	42713	46844	49578	52833	54646	56695
privat	34562	37994	40437	43319	45355	47225
offentlig	8151	8850	9141	9514	9291	9470
Totalefterfrågan	287403	296036	310004	325985	339203	352329
	Fasta priser, referensår 2010; ej adderbara					
	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
Bruttonationalprodukt till marknadspris	186804	191432	196787	202775	206142	209392
Import av varor och tjänster	77212	81513	84371	87305	89960	92245
Totalutbud	264016	272945	281158	290080	296103	301636
Export av varor och tjänster	74178	77107	82875	86931	90291	93145
Konsumtion	150137	152996	154161	156696	158687	160499
privat	104910	106963	108367	110638	112422	113969
offentlig	45232	46041	45804	46065	46273	46540
Bruttobildning av realkapital	38966	42286	43995	45809	46512	47416
privat	31565	34300	35863	37518	38585	39499
offentlig	7398	7983	8129	8287	7920	7911
Totalefterfrågan	264382	273136	281668	290402	296182	301500

Tabell 4. Samhällsekonominns finansiella jämvikt

	2013	2014	2015	2016	2017
	i förhållande till BNP, %				
Bruttoinvesteringar	21,2	20,6	20,4	21,7	22,1
hushåll och icke vinstsyftande samfund	6,2	5,9	5,7	6,3	6,5
företag och kreditinstitut	10,8	10,5	10,8	11,3	11,5
offentliga samfund	4,2	4,2	3,9	4,1	4,1
Bruttosparande¹	19,7	19,7	20,0	21,4	23,0
hushåll och icke vinstsyftande samfund	5,0	4,2	3,9	3,4	3,0
företag och kreditinstitut	13,2	14,5	15,1	15,8	16,7
offentliga samfund	1,5	1,0	1,1	2,2	3,3
Finansiellt överskott	-1,8	-1,2	-0,7	-0,6	0,7
hushåll och icke vinstsyftande samfund	-1,5	-1,9	-2,0	-3,2	-3,8
företag och kreditinstitut	2,3	3,9	3,9	4,2	4,8
offentliga samfund	-2,6	-3,2	-2,8	-1,7	-0,7
Statistisk differens	0,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,5

1) Inklusive kapitalöverföringar, netto

FINANSMINISTERIET

Snellmansgatan 1 A
PB 28, 00023 STATSRÅDET
Telefon 0295 160 01
Telefax 09 160 33123
www.finansministeriet.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-251-961-0 (pdf)

September 2018